

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií

**Základní hodnotové struktury dobrovolnic pomáhajících v péči
o děti v kojeneckém ústavu**

Bakalářská práce

Praha 2009

Vedoucí bakalářské práce:
Doc. PhDr. Václav Břicháček

Zpracovala:
Lucie Poštolková

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 17.5.2009

.....
podpis

Sestřička Magdalénka ve věku 7. měsíců. Fotografie použita s dovolením rodičů.

Děkuji **Doc.PhDr.Václavu Břicháčkovi** za metodické vedení mé bakalářské práce, za pomoc při hledání cest a dalších možných východisek nejen v bakalářské práci, ale i na přednáškách a seminářích. Děkuji také **Mgr. Markétě Kukačkové** za zprostředkování komunikace s dobrovolníky, za její ochotu při konstrukci dotazníků a báječnou spolupráci vůbec. Dále děkuji **Ing. Liboru Prudkému** za vypůjčení otázek k dotazníku, za osvětlení některých metodologických zapeklitostí, za ochotu a lidský přístup. Chtěla bych poděkovat **PhDr. Ludmile Kožené** za to, že mě včas zarazila při výběru témat a upozornila na opatrnost při výběru. Především děkuji **dobrovolnicím a dobrovolníkovi** za trpělivost a ochotu při vyplňování dlouhých dotazníků. Také chci poděkovat své **rodině, příteli a kamarádkám** za podporu, se kterou se práce psala snadněji.

OBSAH

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	
I. Výchozí úvahy.....	6
I. 1. Teoretické zakotvení tématu práce.....	6
I. 2. Typologie motivace dobrovolníků.....	7
I. 3. Co je to hodnota?.....	8
I. 4. Problém dobrovolnických organizací.....	10
II. Problém rodinné výchovy.....	11
II. 1. Rodina a její vliv na psychický vývoj dítěte.....	11
II. 2. Charakteristika raného dětství.....	11
II. 3. Psychická deprivace v dětství.....	12
II. 4. Attachment.....	15
II. 5. Kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti do tří let.....	17
VÝZKUMNÁ ČÁST	
I. Východiska výzkumu.....	18
I. 1. Předmět a cíl výzkumného projektu.....	18
I. 2. Etické a politické otázky společenskovedního výzkumu.....	18
II. Vlastní výzkum.....	19
II. 1. Výzkumná strategie.....	19
II. 2. Výběr vzorku; prostředí výzkumu.....	19
II. 3. Charakteristika vzorku.....	20
II. 4. Technika sběru dat.....	20
II. 5. Postup při konstrukci dotazníku.....	21
II. 6. Metody vyhodnocování a interpretace získaných dat.....	22
II. 7. Výsledky celého souboru I. oddílu dotazníku.....	23
II. 8. Výsledky celého souboru II. oddílu dotazníku.....	31
II. 9. Návrhy dobrovolníků, jak prospět dětem v kojeneckých ústavech.....	34
II. 10. Výsledky vybraných podsouborů.....	35
II. 10. 1) Dělení podle toho, zda dobrovolnice v domácnosti pečují či nepečují o děti....	35
II. 10. 2) Dělení podle věku dobrovolníků a dobrovolnic.....	37
II. 11. Porovnání výsledků s výzkumem Mgr. Markéty Kukačkové.....	38
II. 12. Shrnutí výsledků výzkumu.....	39
Diskuse.....	41
Závěr.....	43
Seznam literatury.....	44
Internetové stránky.....	45
Přílohy	
1. Dotazník pro dobrovolníky.....	46
2. Prohlášení o souhlasu se zpracováním dat.....	52

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila zkoumat pomocí dotazníkové metody základní hodnotové struktury a motivační systémy u dobrovolníků, kteří se věnují pravidelně dětem v kojeneckých ústavech. Na základě šetření se snažím přispět k rozboru motivace a některých aspektů osobnosti, které dále srovnávám podle rodinných struktur a věku dobrovolníků.

Navazuji na diplomovou práci „Dobrovolnictví jako možnost doplnění profesionální činnosti zdravotních sester v kojeneckých ústavech a dětských domovech pro děti do tří let“ od Mgr. Markéty Kukačkové (práce z Katedry Psychologie na Filosofické fakultě UK v Praze, 13.4.2007), která s několika kolegyněmi vytvořila podmínky pro u nás netradiční rozšíření péče o děti v časném vývoji. Jedná se o dobrovolníky, kteří dochází pravidelně alespoň jednou týdně za dětmi ve věku 0 až 3 roky do Dětského centra při Fakultní Thomayerově nemocnici v Praze. Dobrovolníci o děti několik hodin samostatně pečují nejen v areálu Dětského centra, ale někteří s nimi chodí na procházky i mimo Dětské centrum. Dobrovolnický projekt probíhá v rámci občanského sdružení Malíček, které bylo založeno roku 2001. Pilotní projekt začal roku 2003 a k červnu roku 2008 se do programu zapojilo 138 dobrovolníků, kteří navštěvovali a navštěvují celkem 275 dětí. Prosazení a praktické realizaci projektu předcházely dlouhé debaty, zaměřené na úvahy o zlepšení péče o děti. Předpokládalo se, že pravidelný a individuální kontakt s jednou stálou osobou bude užitečný a přispěje k jejich pozitivnímu vývoji po stránce emoční i sociální. Právě individuální vztah dobrovolného pečovatele k dítěti alespoň částečně nahradí pevný vztah (attachment), který je podle Bowlbyho teorie vývojových stádií žádoucí pro další vývoj a odpovídá současně i Eriksonově teorii prvnímu věku života. Přestože se ústavní péče stále pozitivně vyvíjí, není v možnostech ústavů zajistit stejné podmínky jako v běžné rodině. Jedná se především o základní vztah mezi matkou a dítětem. Protože mají zdravotní sestry na starosti více dětí, střídají se a navíc samotné děti putují mezi rodinou a ústavem. Práce sestřiček je náročná a není v jejich možnostech navázat s dětmi stejný vztah jako mezi dítětem a matkou.

Podle získaných zkušeností i výsledků první studie se tento předpoklad potvrdil. Vzniklo Občanské sdružení Malíček, které přináší ve světě zcela nový program s dobrovolníky do kojeneckého ústavu, kde se tak rozšiřuje péče o děti v ústavní péči. Sdružení pomáhá na jedné straně dětem širší péčí a na druhé straně ulehčuje práci zdravotním sestřím v ústavech.

S výsledky této studie jsem se seznámila poprvé na semináři Psychologie zdraví a tematika mne zaujala. Po bližších rozhovorech s Kukačkovou jsem se rozhodla, že zaměřím svoji bakalářskou práci tímto směrem. Pokusila jsem se podrobněji zabývat motivacemi a základní

hodnotovou strukturou dobrovolníků, kteří jsou ochotni věnovat svou energii pro péči o děti a získat tak další informace o jejich osobnostech.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 38 osob, z toho jeden muž. Dotazovaní dobrovolníci jsou ve věku od 16,5 do 66 let. Nejčastěji se objevují ženaté/vdané osoby, početná je také skupina svobodných. Největší procentuální zastoupení má zaměstnání s ekonomickým zaměřením, o něco méně pak sociálně zaměřená zaměstnání, studenti a důchodci. V souboru převažují osoby, jejichž nejvyšší ukončené vzdělání je středoškolské s maturitou.

Mezi hlavní otázky výzkumu patřily: „Jak se liší osobnostní hodnotový systém u dobrovolníků z o.s. Malíček mezi dobrovolníky, kteří mají vlastní děti a u bezdětných dobrovolníků?“ a „Jakou roli hraje věk na hodnotový systém u dobrovolníků z o.s. Malíček?“. Na otázky jsem hledala odpověď pomocí rozdělení dobrovolníků do podsouborů a následně jsem porovnávala jejich odpovědi podle hodnot ratingu.

Výsledkem mé práce je srovnání motivace současných dobrovolníků a dobrovolníků, se kterými prováděla výzkum Markéta Kukačková. Porovnáám motivace a hodnoty skupiny žen, které pečují také o vlastní děti, s ženami bez dětí. Dále jsem srovnávala soubor žen mladších než 39 let a starších. V závěru jsem popsala, jak vypadá běžný dobrovolník o.s. Malíček, který chodí pomáhat do Dětského centra.

TEORETICKÁ ČÁST

I. Výchozí úvahy

I. 1. Teoretické zakotvení tématu práce

Cílem je analýza základní struktury hodnot a motivace dobrovolníků podle kategorií z II. části dotazníku, kde se chci zaměřit hlavně na rodinné struktury a věk dobrovolníků. Současně jsem porovnávala motivaci dnešních dobrovolníků o.s. Malíček s motivacemi, které zpracovala Markéta Kukačková ve své diplomové práci před dvěma lety.

Z diplomové práce Markéty Kukačkové vyplývají jako nejčastější motivy u osob, které mají konají dobrovolnickou práci v Dětském centru tyto: 1) pocit smysluplnosti této činnosti; 2) vztah k dětem; 3) mateřské motivy – některé ženy nemají vlastní dítě nebo jejich děti jsou již odrostlé a vnoučata zatím nemají; 4) dobré zkušenosti z vlastní rodiny – snaha předat tyto zkušenosti dál; 5) špatné zkušenosti z vlastní rodiny a soucítění s dětmi bez rodin; 6) snaha podpořit dobrý nápad a přispět tak k jeho šíření; 7) ulehčení práce sestrám v kojeneckém ústavu – zlepšení personální situace; 8) spokojenost a vyrovnanost ve vlastním životě, snaha přenést na dítě, vlastní elán a radost ze života tam, kde je to potřeba; 9) touha být pro někoho důležitý; 10) změna všedního stereotypu; 11) snaha pomoci dětem konkrétním způsobem

nikoliv finančně; 12) něco dát, něco dostat zpět, vzájemné obohacení; 13) dozvědět se něco sama o sobě, zjistit, zda jsem schopna zvládnout případné problémy; 14) vědomí, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život; 15) zvědavost; 16) učení se něčemu novému, 17) lítost (Kukačková 2007). Uvedených 16 motivací, které se objevily, se pokusím blíže utřídit či hierarchizovat. Těmto motivacím jsem věnovala první otázku v dotazníkovém šetření, pomocí které ověřuji a zjišťuji současný stav motivačních systémů u dobrovolníků. Výsledná data dotazníku budu porovnávat s výsledky šetření Kukačkové.

I. 2. Typologie motivace dobrovolníků

Podle psychologického slovníku je motivace „*proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biologických zdrojů. Pojem motivace je v psychologii zatím značně nejednotný, nejčastěji je chápán jako intrapsychický proces zvýšení nebo poklesu aktivity, mobilizace sil, energizace organismu. Projevuje se napětím, neklidem, činností směřující k porušení rovnováhy. V zaměření motivace se uplatňuje osobnost jedince, jeho hierarchie hodnot i dosavadních zkušeností, schopnosti a naučené dovednosti. Za nežádoucí motivace jsou považovány strach, úzkost, bolest a podobně*“ (Hartl, Hartlová, 2004).

V letech 1999-2000 proběhl v České republice první reprezentativní výzkum na téma dobrovolnictví v ČR, na kterém se podíleli organizace NROS, AGNES, STEM, VIA a HESTIA. Na základě výsledků tohoto výzkumu byla stanovena typologie motivací k dobrovolné činnosti, kde byly vymezeny tři základní kategorie motivace – konvenční, reciproční a nerozvinutá (Tošner, Sozánková, 2002).

Konvenční charakter má taková motivace, kdy dobrovolníka k jeho činnosti vedly morální normy nejbližšího okolí nebo obecná neformální pravidla dané společnosti. Takové lidi vede k jejich práci především náboženské přesvědčení, principy křesťanské morálky a představy o správném způsobu života příslušné vrstvy obyvatelstva. Dobrovolně pracují hlavně proto, že se to sluší a patří a pomoc bližním pokládají za přirozenou součást svého života. Z výzkumu vyplývá, že konvenční motivace je dominantní u 41% českých dobrovolníků a jedná se především o lidi věřící a starší 60ti let.

Reciproční motivaci nalezneme u těch dobrovolníků, kteří v dobrovolné práci hledají i ty prvky, které by byly přínosem i pro ně samotné. Chápu svoji práci jako propojení mezi konáním dobra pro jiné s užitkem pro ně samotné. Typické je pro ně získávání nových zkušeností, navazování nových vztahů, snaha uplatnit svoje schopnosti a udržovat se prostřednictvím dobrovolné práce v dobré kondici. Tato pragmatická motivace má hlavní vliv

u 37% českých dobrovolníků a převládá hlavně u lidí do 30ti let s jednoznačně ateistickým světonázorem.

Nerozvinutá motivace je typická pro dobrovolníky, kde pro jejich rozhodnutí zapojit se do dobrovolných aktivit hraje hlavní roli důvěra v organizaci, pro niž by měli pracovat, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce v konkrétním případě a pocit, že se prostřednictvím dobrovolnictví mohou podílet na šíření dobré myšlenky. Tato motivace se projevuje u 23% dotazovaných dobrovolníků a vyskytuje se významně častěji u vysokoškoláků a osob řadících se ke střední a starší generaci (Frič, 2001).

Doposud uvedené motivy lze hodnotit jako pozitivní, přiměřené a „zdravé“, jež nejsou v rozporu se smyslem dobrovolnictví. Ukazuje se však, že se objevují někdy i nevědomě spolu s motivy, které nejsou pro dobrovolnickou činnost úplně vhodné a mohou být škodlivé pro klienta i celý dobrovolnický program. Přehled takových motivů podává Vitoušová (1998) ve své diplomové práci: 1) soucit vedoucí k degradaci klienta; 2) nepřiměřená a zbytečná zvědavost; 3) služba pramenící z pocitu povinnosti; 4) „skutkaření“, snaha něco si zasloužit, 5) touha obětovat se; 6) osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a hledá řešení ve službě; 7) hledat vlastní duševní rovnováhu; 8) osamělost a z ní pramenící touha po přátelství; 9) pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti; 10) nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi; 11) panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv (Vitoušová, 1998).

Podle Nakonečného motivace vyjadřuje vždy osobnost jejího subjektu – osobností se zde rozumí organizovaný celek duševního života člověka, jehož centrem je ego, tj. sebepojetí s tendencí po udržování, resp. zvyšování hodnoty sebe sama – což se, mimo jiné, projevuje individualizací ve zpředměťování potřeb. V tomto smyslu tak G.W. Allport rozlišuje ego-angažovanou motivaci a již F. Hoppe (1930) hovoří na základě svých experimentů s aspirací o tom, že se lidé chovají tak, aby své „sebe-ocenění“ udrželi na nejvyšší možné úrovni (Nakonečný, 1996).

Dále bych chtěla doplnit další důležitý prvek, kterým je altruismus. Pojem altruismus pochází od A. Comta. Popisuje jej jako nesobecký charakter mezilidských vztahů, láska pro blaho druhých bez nároků na odměnu. Projevuje se myšlením, cítěním a jednáním, které bere ohled na ostatní lidi (Hartl, Hartlová, 2004).

I. 3. Co je to hodnota?

„Hodnota je vlastnost, kterou jedinec přisuzuje určitému objektu, situaci, události nebo činnosti ve spojitosti s uspokojováním potřeb, zájmů. Hodnoty se vytvářejí a postupně

diferencují v procesu socializace. Hodnoty jsou také součástí společenského vědomí. Hodnoty lze dělit na a) pozitivní (co je žádoucí) a negativní (nežádoucí); b) absolutní a relativní; c) přímé a nepřímé, podle obsahu na: estetické, etické, logické aj. Hodnoty odrážejí kulturu společnosti.“ (Hartl, Hartlová, 2004, str. 192)

Uspořádaný systém hodnot podle důležitosti vytváří hierarchii hodnot každého člověka, následně určuje nejobecnější postoje, životní styl a morálku (Hartl, Hartlová, 2004).

Homola definuje hodnoty takto: *„pokud máme na mysli nějakou hodnotu. Znamená to, že něčemu přisuzujeme cenu. Hodnoty mají cenu v osobním pojetí; co individuum vidí jako žádoucí, má pro něj cenu a je hodnotou“.* (Homola, 1972, str. 206)

Psychologicky hodnoty určují naši volbu, řídíme se při ní svým pojetím hodnot. Ale co člověk hodnotí, to nezáleží na tom, co si přeje. Hodnota je spíše to, co by si přál. Lidské hodnoty se získávají zkušeností. Každá osoba má svůj individuální systém hodnot, ale také máme společný systém hodnot v rámci stejné skupiny, společnosti a kultury. *„Cítíme integraci s druhými lidmi, že jsme jednali vhodně nebo nevhodně, a připisujeme tak svému jednání určitou pozitivní nebo negativní hodnotu.“* (Homola, 1972, str. 206)

Homola uvádí, že hodnoty mají dva aspekty: jednak obsahují určitý smysl, který jedinec připisuje objektům bez ohledu na to, jestli jsou nebo nejsou žádoucí, jednak se stávají motivy ve smyslu ostatních získaných predispozic chování. Hodnotu v motivačním smyslu Homola definuje jako pojetí něčeho žádoucího, co ovlivňuje výběr příhodných způsobů, prostředků a cílů jednání. Hodnoty jsou měřítko, které určují naše volby (Homola, 1972).

Řeháková (2006) mluví o formálních vlastnostech hodnot: a) jde o koncepty (pojmy) nebo víry (přesvědčení); b) vztahující se k žádoucímu konci stavů či chování; c) přesahující určitou specifickou situaci; d) sloužící jako zdroj výběru či ocenění nějakého chování či události; e) jsou uspořádány podle relativního významu, důležitosti. Ve své práci bych chtěla záměrně sledovat soubor hodnot, který je pravděpodobně specifický pro skupinu dobrovolníků, kteří pomáhají s péčí o děti. Problematiku hodnot na Fakultě humanitních studií UK v Praze systematicky sleduje Ing. Prudký: *„Přijaté hodnoty nás vedou a řídí v našich činnostech, určují zacílení a zaujímání pozic v sociálních vztazích a tématech, upřednostňují směr určité náboženské a politické ideologie, usměrňují naše chování vůči ostatním, oceňují a posuzují, přispívají k přesvědčování a ovlivňování druhých, pomáhají ovlivnit hodnoty druhých, pomáhají nám rozumově zdůvodnit svá přesvědčení, víru, postoje a činnosti tak, aby byly sociálně i individuálně žádoucí,“* tak popisuje Prudký vztah struktury hodnot k lidskému chování (Prudký, 2007, str.40).

Nakonečný cituje J.Reykowského (1977,s.2002 násl.), podle kterého má pocit vlastní hodnoty následující typické zdroje: „1. výsledky vlastní činnosti (lidem záleží na tom, aby to, co učinili vyvolávalo obdiv); 2. mínění druhých lidí (vyslovování souhlasu, obdivu a úcty); 3. pozice ve skupině (pocit vlastní hodnoty narůstá s pocitem vážnosti spojené se společenskou pozicí); 4. materiální stav (zdrojem vysokého sebehodnocení je také majetnictví, movitost, velké finanční možnosti); 5. vnější vzhled (uplatňuje se poněkud více u žen); 6. sebeocenení (člověk se opírá nejen o to, co si myslí sám o sobě). Zkušenosti rozhodují o tom, který z výše uvedených činitelů se stane u jedince dominantním.“ (Nakonečný, 1996, str. 57).

Z toho plyne, že dobrovolnictví asi není motivačně a ani hodnotově jednoznačný koncept a je užitečné jej blíže analyzovat a uvažovat o jeho struktuře. Svou roli mohou hrát osobnostní vlastnosti, vlastní životní zkušenosti, aktuální situace dobrovolníka, příklady z okolí, sociální a kulturní vlivy a mnoho dalšího.

I. 4. Problém dobrovolnických organizací

„Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí ve společnosti.“ (Tošner, Sozanská, 2002, str.35)

Dobrovolnický projekt péče o děti provozuje v Dětském centru Občanské sdružení Malíček, které bylo založeno roku 2001. Pilotní projekt začal roku 2003 a k červnu roku 2008 se do programu zapojilo 138 dobrovolníků, kteří navštěvovali a navštěvují celkem 275 dětí¹. Prosazení a praktické realizace projektu předcházely dlouhé debaty, zaměřené na úvahy o zlepšení péče o děti. Předpokládalo se, že pravidelný a individuální kontakt s jednou stálou osobou bude užitečný a přispěje k jejich pozitivnímu vývoji po stránce emoční i sociální. Právě individuální vztah dobrovolného pečovatele k jednomu dítěti alespoň částečně nahradí pevný vztah (attachment), který je žádoucí pro další vývoj.

Úkolem dobrovolníků o.s. Malíček je minimálně jednou týdně pečovat o přidělené dítě a přispívat tak k jeho lepšímu psychosociálnímu vývoji. Děti v kojeneckých ústavech, kde jsou umístěny do tří let věku, tráví většinu času ve společnosti ostatních dětí a musí se s nimi dělit o pozornost a péči zdravotních sester. Občanské sdružení Malíček se proto snaží umožnit každému dětskému obyvateli kojeneckého ústavu pravidelný kontakt s jedním dobrovolníkem, aby dítě alespoň na chvíli zažilo pocit, že má individuální péči a člověk je tu pouze pro něj. „Dobrovolník navštěvuje pravidelně stále stejné dítě, aby mezi nimi mohl

---

¹ Počty dobrovolníků a dětí uváděné k roku 2007.

vzniknout vztah, obvykle po celou dobu, dokud neopustí ústav. Pak je mu, pokud chce v dobrovolnické činnosti pokračovat, přiděleno další dítě. Zatím nejdelší vztah trval tři roky²,” říká Markéta Kukačková koordinátorka dobrovolníků sdružení Malíček (www.dobrovolnik.cz).

II. Problém rodinné výchovy

II. 1. Rodina a její vliv na psychický vývoj dítěte

Psychologický slovník definuje rodinu jako „*společenskou skupinu spojenou manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“ (Hartl, Hartlová, 2004, str.512). Podle Vágnerové jsou rodinné struktury pro člověka velmi důležité. Rodina je nejvýznamnější sociální skupinou, fungující jako primární socializační činitel (Vágnerová, 2000). Zvláště dítě v předškolním věku se chce ve všech směrech podobat rodičům, s nimiž se identifikuje. Ve školním věku je rodina součástí identity školáka (Vágnerová, 2000). V rodině dítě uspokojuje své psychické potřeby jako zdroj jistoty a bezpečí, potřebu seberealizace, potřebu smysluplného učení, vidina modelu pro budoucnost a také je rodina automaticky zakotvenou formální autoritou (Vágnerová, 2000). A právě v procesu socializace, typického pro období dětství, se vytvářejí a postupně diferencují hodnoty (Hartl, Hartlová, 2004), tedy nejvíce v období dětství, kde jsou utvářeny rodinou. Podle Vágnerové mohou zkušenosti z raného dětství významně ovlivnit další psychický vývoj, ale nemohou jej jednoznačně predeterminovat (Vágnerová, 2000).

II. 2. Charakteristika raného dětství

Pojem dítě popisuje psychologický slovník jako „*lidského jedince v období od narození do 15 let*“ (Hartl, Hartlová, 2002, str.117). Vágnerová rozděluje dětství na prenatální období, novorozenecké období, kojenecký věk, batolecí věk, předškolní věk, nástup do školy a školní věk (Vágnerová, 2002).

Novorozenecké období trvá přibližně jeden měsíc. Je to doba adaptace, během níž se dítě přizpůsobuje podmínkám nového prostředí, které jsou odlišné od podmínek intrauterinního života. Novorozenec reaguje na základě reflexů a vrozených způsobů chování, které mu usnadňují přežití. Přirozený biorytmus novorozence je charakteristický krátkými časovými úseky bdění, které jsou zpočátku vyplněny především aktivitou, spojenou s uspokojováním biologických potřeb. Rozvoj novorozence závisí na vývojově a individuálně přiměřeném

---

² Na webových stránkách je rozhovor z roku 2007, po konzultaci s Kukačkovou jsem opravila délku období nejdelšího vztahu ze dvou a půl roku na tři roky.

přísunu podnětů. Vhodná míra stimulace je zároveň podmínkou pro rozvoj a potřeby orientace i smysluplného učení a v souvislosti s tím i potřebných zkušeností. Dítě je v oblasti stimulace závislé na svém okolí, resp. na matce. Začátky učení novorozence jsou aktivizovány především v rámci sociální interakce (Vágnerová, 2000).

Kojenecké období je označováno jako fáze receptivity. To znamená otevřenosti k okolnímu světu. Základním úkolem kojeneckého věku je získání důvěry ve vztahu ke světu. V tomto věku má značný význam potřeba stimulace a s ní související potřeba učení, tj. získávání zkušeností. Kojenec je vybaven tak, aby byl schopen a motivován přijímat podněty z okolního prostředí. V souladu s touto skutečností nazval E.Erickson (1963) kojenecké období receptivní fází. Receptivita znamená otevřenost okolnímu světu, jeho podnětům. Učení malého dítěte podporuje specifické rodičovské chování, které respektuje jeho aktuální možnosti. Pro další rozvoj dítěte je nezbytná přiměřená úroveň zralosti (Vágnerová, 2000).

Batolecí věk zahrnuje dobu od 1 do 3 let života dítěte. Je obdobím, kdy dochází k výraznému rozvoji dětské osobnosti. Dítě tohoto věku se stává samostatnějším, aktivním subjektem. Charakteristickým znakem této fáze je osamostatňování a uvolňování z různých vazeb, spojené s expanzí do širšího světa. Je to období tzv. první emancipace, která je podmínkou dalšího vývoje. E. Erickson (1963) nazval batolecí věk obdobím autonomie. Ještě vhodnější by bylo označení autonomizace, protože jde o proces. V této době se postupně uvolňují vazby, které měly v předcházejícím vývoji svůj význam (např. specifická vazba s matkou), ale nyní by byly na překážku dalšímu vývoji. Pro dítě je řeč základním nástrojem sociálního přizpůsobení. Učí se ji nápodobou verbálního modelu, který má k dispozici. Rozvoj řeči je ve vzájemné interakci s rozvojem poznávacích procesů. Mezi sociální učení patří nápodoba a identifikace (Vágnerová, 2000).

II. 3. Psychická deprivace u dětí

Psychologický slovník obecně definuje deprivaci: „*jako strádání, ztrátu něčeho, co organizmus potřebuje. Nedostatečné uspokojování základních potřeb, podle druhu se dělí na biologickou (nedostatek tepla a pod.), motorickou (nemožnost přiměřeného pohybu), senzorická či smyslová (nedostatek podnětů), sociální (ztráta sociálních kontaktů) a citová (neuspokojení potřeby lásky a jistoty).*“ (Hartl, Hartlová, 2002, str. 107).

Matějček definuje deprivaci jako ztrátu něčeho, strádání nedostatkem nějaké důležité potřeby. Nejedná se o strádání fyzické, ale výlučně o nedostatečné uspokojení základních potřeb duševních. Zmiňuje také další termíny: psychické hladovění (psychical starvation) a psychickou karenci (carence mentale) (Matějček, Langmeier, 1963).

Psychickou deprivaci popisuje Matějček jako stav vzniklý následkem životních situací, kdy subjektu není dána příležitost k ukojení některé jeho základní (vitální) psychické potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu (Matějček, Langmeier, 1963).

„Všeobecně se má za to, že dítě ke svému zdravému vývoji v první řadě potřebuje citovou vřelost, lásku. Dostává-li se mu dosti sympatie a citové podpory, pak to vynahradí i nedostatek jiných psychických prvků – například nedostatek smyslových podnětů, nedostatek hraček, nedostatek výchovy a vzdělání.“ (Matějček, Langmeier, 1963, str.14)

Podle Matějčka základní patogenní význam pro poruchy vývoje a charakteru má nedostatečné ukojení afektivních potřeb: emoční, afektivní deprivace (emotional deprivation – Bakwin, affective deprivation, affect deprivation – Lowrey, emotional starvation, carence émotionelle, Gefühlmangel). Tam, kde autor uvažuje hlavně o nedostatcích smyslových podnětů, mluví naopak o smyslové deprivaci (sensory deprivation). Užší termín používají autoři také u deprivace založené na nedostatku citového pouta dítěte a matky: deprivace mateřské péče (maternal deprivation, carence de soins maternels, privation maternelle, alejamento de la madre, Mutterentzug). (Matějček, Langmeier, 1963).

Vágnerová upozorňuje na nežádoucí varianty pro dítě v kojeneckém věku vlivem prostředí: 1) Dítě může být stimulováno velmi málo, v krajním případě lze mluvit až o deprivaci, tj. strádání. Vývoj se následkem takové zkušenosti zpomaluje a deformuje. 2) Jestliže je stimulace nadměrná nebo nepřiměřená, bývá dítě přetěžováno a vyčerpáváno. Výsledkem nepřiměřené stimulace je odlišné chápání sebe sama i okolního světa (Vágnerová, 2002).

Vágnerová ke vztahu matky a kojence cituje Matějčka a Langmeiera: *„Citově chladná a lhostejná matka, která si nevytvoří k dítěti přijatelný emoční vztah, nemůže uspokojit jeho potřebu citové jistoty a bezpečí. Pokud není v rodině jiná, náhradní mateřská osoba, dítě trpí citovou deprivací, respektive subdeprivací. Ta bývá příčinou poruch ve vývoji osobnosti takto postiženého dítěte, především v jeho vztahu k jiným lidem i k sobě samému“* (Langmeier, Matějček, 1974) (Vágnerová, 2002, str. 68).

Podle Matějčka vzniká psychické strádání při specifických okolnostech. Patří sem označení situací jako jsou „děti bez rodin“, opuštěnost, bezprizornost, odloučení od matky a také starší termín „hospitalismus“. Na dětech v nemocniční či ústavní péči byly poruchy tohoto druhu pozorovány nejdříve a nejsoustavněji (Matějček, Langmeier, 1963). Pojem hospitalismus jako první použil psychoanalyticky orientovaný psychiatr René Spitz (Van der Horst, Van der Veer, 2008).

Matějček také zmiňuje možné následky psychického strádání: vývojové opoždění z vnějších příčin (environmental retardation), osamělost dítěte (loneliness), chřadnutí, stesk po domově, separační úzkost, zanedbanost, eventuálně ohroženost (Matějček, Langmeier, 1963).

Podle Vymětala hospitalismus vzniká tehdy, jestliže člověk (malý i dospělý) žije dlouhodobě izolován ve zdravotnickém (či sociálním) zařízení, v němž chybí programy, které by přinášely psychosociální stimulaci. U pacientů trpících hospitalismem můžeme pozorovat apatii, automatismy, zdánlivě nemotivované projevy agresivity vůči druhému, sebepoškozování či nekonečné sledování televizních programů bez jakéhokoliv výběru (Vymětal, 2003).

Matějček nabádá k větší opatrnosti s pojmem hospitalismus, který se s psychickou deprivací kryje jen částečně. Hospitalismus na jedné straně omezuje situace, za nichž ke strádání dochází, jen na ústavní (nemocniční) prostředí, na druhé straně nevystihuje fakt, že ústavní situace přináší i jiné vlivy než deprivaci (větší možnost infekcí, změnu režimu, nedostatek spánku, zvýšení konfliktních příležitostí při životě v kolektivu atd.), ani tu možnost, že za optimálních podmínek nemusí k deprivaci v ústavech vůbec docházet. Podobně vysvětluje Matějček odloučení dítěte od matky, kde nelze klást rovnítko mezi separací a deprivací (Matějček, Langmeier 1963).

Při diagnostice u dětí upozorňuje Jana Petrášová na možné okolnosti a problematiku při závěrech: *„Vývoj každého jedince je ovlivňován celým komplexem jak dědičných faktorů, tak faktorů spojených se sociálním prostředím. Postihnout a správně zhodnotit jejich podíl na utváření jedince, vystihnout výslednici vzájemné interakce všech působících vlivů a stanovit prognózu dalšího vývoje je úkol nelehký. U dětí vyrůstajících v ústavním zařízení pak komplikovaný specifickými podmínkami, zúženým polem dostupnosti podnětů a samozřejmě úměrně s délkou pobytu narůstající citovou deprivací dětí. Jistě lze dítě vyšetřit jednorázově, ale v takovém případě podstupujeme zvýšené riziko zkreslených výsledků. Dítě nemusí být v dobré kondici, může se projevit obava z neznámé situace, strach z neznámé osoby, ústící v určitý odstup, problematickou spolupráci, případně odmítání spolupráce. Výsledné hodnocení tedy nemusí být přesným odrazem skutečných schopností a dovedností dítěte. Proto do popředí vystupují široké možnosti dlouhodobějšího sledování dítěte, které je podkladem pro získání mnohem všestrannějšího, ucelenějšího a tím adekvátnějšího pohledu na rozvoj dítěte ve všech jeho aspektech“* (www.ku-kyjov.cz).

V roce 1934 proběhl výzkum H. Drfeeové a K. Wolfové, které porovnávaly pomocí „baby-testů“ vývojový stav 94 různě starých kojenců v 8 různých vídeňských ústavech, které se lišily jednak různě vyspělou hygienickou péčí, jednak různou podnětností prostředí (hračky, příležitost k činnosti a pod.) a jednak typem sociálního prostředí (některé děti byly

vychováány svými nemanželskými matkami jiné sestrami, „pěstounkami“-matkami druhých ústavních dětí). Korelací těchto faktorů s vývojem dětí byla prokázána největší stimulační hodnota sociálního prostředí – mateřská péče měla nespornou přednost před péčí školeného personálu. Hodnota mateřské péče se tu projevila přesto, že šlo většinou o ženy svobodné, zanedbané, nevzdělané, jímž bylo dítě spíš na obtíž – autorky to přisuzují okolnostem ekonomickým (sestra má na starosti více dětí), fyziologickým (kojené) a především psychologickým (zájem a motivace k zábavě s dítěte.). Jejich výzkum také ukazuje, že právě příliš úzký vztah psychopatické matky narušuje často vývoj dítěte více než neosobní poměr sester, že spojení obojí péče – lásky mateřské a profesionálního ošetření sestrami – poskytuje výsledky nejspokojivější (Matějček, Langmeier 1963).

Van der Horst a Van der Veer ve své práci zmiňují výsledky Goldfarbeho (1943), který zkoumal péči v dětských domovech v New Yorku, srovnával obecně rozšířenou poruchu agresivního chování u dětí v pěstounské péči se zkušeností ústavní péče v prvních 3 rocích života a chování u dětí bez této zkušenosti. Poukázal na to, že hospitalizované děti mají nesmírně ochuzenou, skrovnou, nediferenciovanou osobnost spojenou s nedostatkem zábrán a kontroly, jedná se o „pasivní nebo apatickou osobnost.“ Své závěry Goldfarb připisuje speciálnímu zaměření třech hlavních rysů v ústavech: 1) absence podnětů, 2) absence psychologické interakce a vzájemných vztahů s vrstevníky, 3) absence obyčejného uznání. Sterilní atmosféra, ve které děti žijí, má očividně hlavní následky pro pozdější sociální vazby. Z toho Goldfarb vyvozuje, že zdravá vazba mezi dětmi a jejich pečovateli je tím nejdůležitějším (Van der Horst, Van der Veer 2008).

Van der Horst a Van der Veer připomínají rozruch na poli psychologické společnosti, kterou zaskočily filmy *Grief: Peril in Infancy* (Smutek: Riziko v dětství, Spitz 1947) a *A Two-Year-Old Goes to Hospital* (Dvouletá jde do nemocnice, Robertson 1952). Oba snímky spojuje přerušení vazby matka a dítě a následné deprivaci (Van der Horst, Van der Veer 2008).

II. 4. Attachment

Pojem attachment se objevuje v posledních letech jako specifická forma deprivace. Jedná se o období které vzniká asi v 6 měsících věku, kdy dítě výrazně odlišuje matku od ostatních osob v okolí. Ve 12 až 14 měsíci se okruh sociálních vazeb opět rozšiřuje. „*Kvalitě vztahu mezi matkou (či osobou jinou ji zastupující) a dítětem je pediatry a psychology přikládán značný (a mnohdy rozhodující) význam pro vytváření základní struktury osobnosti i způsobu, jímž se jedinec vztahuje k druhým lidem i v dospělosti. Zdůrazňována je primární vazba, čili silné emoční pouto (angl. attachment), jímž je lidský jedinec vázán k blízkým osobám jeho života.*

Považujeme za prokázané, že dítě má vrozenou potřebu, projevující se od narození, vcházet do účinného kontaktu s prostředím reprezentovaným matkou, či osobou ji zastupující. Také u rodičů pozorujeme potřebu na tyto tendence dítěte komplementárně reagovat (například mimikou, modulací a zabarvením hlasu). Jejich vzájemná nekoordinovanost, či dokonce absence pak mohou nepříznivě ovlivnit formování osobnosti dítěte od samého počátku jeho života. Toto nebezpečí hrozí u neempatických či silněji depresivních matek, a také u matek na návykových látkách, případně akutně psychotických“ (Vymětal, 2003, str.35).

Vymětal uvádí tři základní typy vazeb mezi dítětem a matkou. Upozorňuje, že většinou se objevují smíšené typy, s čistými se setkáváme zřídka. 1) Vazba bezpečná-jistá: tato vazba je v populaci relativně častá a pro dítě znamená optimální start do života. Matky skýtající bezpečí a jistotu jsou empatické (rozumějící potřebám dítěte) a v jednání s dítětem klidné a vyrovnané. Předpokládáme, že děti těchto matek jsou vnitřně stabilní, ke světu (i sobě) mají předpoklad se vztahovat s důvěrou a být sociabilní. 2) Vazba nejistá-ambivalentní: péče těchto matek o dítě kolísá (velké zaujetí – nezájem), což souvisí s tím, jak se matka sama cítí a zda je či není spokojená. U dítěte se vytváří nedůvěra jako základní charakteristika jeho vztahu k sobě i okolí, jež vnímá spíše jako nevypočitatelné. Častěji bývá úzkostné či vzdorovité, mívá tendenci k prožitkům viny. 3) Vazba nejistá-vyhýbavá: k tomuto typu vazby dochází s velkou pravděpodobností ve vztazích, kdy matky jsou vůči dítěti svým postojem odmítavé, reagují na jeho potřeby s delší prodlevou či s hněvem, Jejich děti bývají nepřátelské vůči vrstevníkům, urážlivé a snadno agresivní (Vymětal 2003).

Matějček popisuje vznik vztahu mezi dítětem a tím, kdo je ošetřuje takto: *„novorozenec je vybaven základními aktivitami (Bowlby uvádí sání, křik, úsměv, přichycení, sledování, zrakem a Barnett přidává ještě vyhledávací pohyb hlavou). Reakce okolí v živočišném prostředí na tyto stereotypní úkony je většinou stejně stereotypní („instinktivní“), reakce dospělých lidí je proměnlivější, závislá na tradicích, názorech a návycích i na individuálních vlastnostech osoby. Tyto reakce (podání prsu, opětovaný úsměv) uspokojují aktivované potřeby dítěte a vytvářejí podmínky pro opakování situace. Tak se postupně vytváří vztah mezi dítětem a tím, kdo je ošetřuje, nejčastěji jeho matkou. Tento vztah bývá oboustranně velmi těsný, neboť je založen na primitivních intenzivních potřebách, a vyvíjí se a individualizuje postupně.“* (Matějček, Langmeier 1963, str.187)

Podle Klause E. Grosmana a Karin Grosmannové teorie attachmentu spojuje několik myšlenkových směrů vytvářejících celistvý základ znalostí o lidských emocích. Ačkoliv jsou mnohé aspekty rozdílné od tradičních stanovisek vývojové psychologie, teorie attachmentu se zabývá zejména emočním vývojem z perspektivy celého života (Ainsworth 1985). Mezi

hlavní rysy teorie attachmentu patří: 1) přijímání fylogenetické dispozice chování (Bowlby 1969) dětí a rodičů jako počáteční okamžik pro ontologický projev prostředí se sklony ke stabilitě utvářené uzavřenými sociálními svazky, 2) výzkum attachmentu se spoléhá na pozorování, v etologické tradici hledající kontext a funkci chování, 3) dřívější studie o dopadu časných zkušeností nebo pozdější vývoj trpí nedostatkem longitudinálních dat, nebo empirickými daty úplně. Proto longitudinální studia jsou nutná pro odhalení dopadů rozdílně kvalitního attachmentu, 4) teorie attachmentu má nezaujatý princip zaměřující se spíše na jednotlivce, než na jednotlivé faktory. Sroufe a Waters (1977) mluví o attachmentu, jak organizační konstrukt integruje a chápe strategie chování člověka. (Grossmann, Grossmannová, 1996)

Podle Grossmanna a Grossmannové teorie attachmentu si stanovuje čtyři procesy, které chce objasnit: 1) vývoj modelů attachmentu mezi kojenci a pečovateli, založené na potřebě kojenců se vyjadřovat, která nakonec vede k individuálním rozdílům v kvalitě attachmentu na konci 1. roku života; 2) proces, který přetváří tyto rozdíly ve vztazích individuálních rozdílů, tj. přechod z dyadické interakce attachmentu do individuálního (vnitřního) chování, 3) přechod ze specifických strategií z časného dětství, přes dospívání, do dospělosti a do stáří 4) přenos ošetřovatelských kvalit od generace ke generaci, tj. způsob, jak se strategie chování attachmentu předává dál z rodičů dětem (Grossmann, Grossmannová, 1996).

II. 5. Kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti do tří let

Kojenecké ústavy častěji spojují několik služeb najednou. Zajišťují komplexní péči i pro postižené děti, podpůrné rodinné terapie, poskytují sociálně-právní poradenskou činnost (problematika adopce, pěstounská péče, svěření dítěte do výchovy, postižené dítě apod.) a často jsou také místem, kde je možné realizovat utajený či tzv. diskrétní porod.

Dětské centrum při Fakultní Thomayerově nemocnici poskytuje v rámci diagnostických, výchovných a terapeutických pobytů komplexní profesionální, zdravotní, výchovnou a sociální péči dětem ohroženým prostředím (drogy, nikotinismus, FAS, CAN, NRP), dětem s postižením, kojícím matkám, těhotným i nezletilým, které se akutně ocitly v krizové situaci, včetně matek, které jsou závislé na návykových látkách a jsou motivovány k léčbě. V Kojeneckém ústavu s Dětským domovem je také realizován projekt dobrovolnického hnutí s velmi dobrými zkušenostmi, uvádí na webových stránkách Thomayerově nemocnici (www.ftn.cz).

Na webových stránkách kojeneckého ústavu v Kyjově popisují ústav jako zvláštní dětské zdravotnické zařízení, jež poskytuje diagnostickou, terapeutickou, rehabilitační a poradenskou

péči v oblasti zdravotní, výchovné a sociální dětem zpravidla do věku tří let, jejichž vývoj je ohrožen nevhodným domácím prostředím nebo o které nemá kdo pečovat nebo rodiče péči o nezletilé nezvládají. Výjimečně může být výše uvedená péče poskytována i dětem starším tří let (www.ku-kyjov.cz).

Nedílnou součástí týmu v kojeneckých ústavech bývá psycholog, který zabezpečuje v rámci možností komplexní péči o děti. Podle Jany Petrášové, která vysvětluje pozici psychologa v kojeneckém ústavu, má psycholog možnost pracovat s dětmi nejenom individuálně, ale sledovat jej během hry, procházky, úkonů spojených s hygienou a sebeobsluhou. *„Vyhodnocuje individuální i kolektivní činnosti, kontakt s dětmi, s personálem, specifická vztahová pouta, reakce na nové podněty, cizí osoby. Mnohem lépe může podchytit určité nápaditosti, případně odchylky od normy. Velkým pozitivem, je spolupráce s lékařem, výchovnými sestrami, fyzioterapeutem. Vzájemná spolupráce, možnost konzultací, aktivní účast na utváření jednotných přístupů k dítěti, stanovování individuálních výchovných plánů jsou nejenom významným zdrojem důležitých poznatků pro psychologa, ale hlavně dobrým odrazovým můstkem pro kvalitnější práci všech zúčastněných odborníků, jež zabezpečuje rozvoj dítěte“* (www.ku-kyjov.cz).

VÝZKUMNÁ ČÁST

I. Východiska výzkumu

I. 1. Předmět a cíl výzkumného projektu

Zaměřila jsem se na dobrovolníky v péči o děti. Jedná se o specifický soubor poměrně heterogenní co do věku i do životních zkušeností. Předpokládala jsem jinou hodnotovou strukturu, kterou mají osoby s vlastními dětmi než u osob bez této zkušenosti. Stejně tak osoby starší by měly mít jinou základní hodnotovou strukturu. Existuje zde předpoklad, že osoby mající děti mají jiné hodnotové systémy než osoby bezdětné, nápodobně osoby starší oproti osobám mladším. Každá skupina má jiné životní zkušenosti. Skupině mladších a bezdětných dobrovolnic asi chybí zkušenosti nejen s výchovou vlastních dětí, ale i životních zkušenosti, které právě podle Homoly utvářejí hodnoty (Homola, 1972). Tento předpoklad se pokusím ověřit,

I. 2. Etické a politické otázky společenskovedního výzkumu

Ve svém výzkumu jsem se řídila etickými pravidly podle Jana Hendla. Dobrovolníkům byla zaručena anonymita při vyplňování dotazníků. Účastníci mohli výzkum dobrovolně ukončit.

Nijak jsem nenaléhala a nevytvářela jakékoli nátlaky. Respondentům a Dětskému centru předám výsledek celého výzkumu.

II. Vlastní výzkum

II. 1. Výzkumná strategie

Ve svém výzkumu se zaměřuji na rodinné struktury dobrovolníků a porovnávám výsledky základních hodnotových struktur z dotazníkového šetření, kde jsem použila standardizované otázky z dotazníků osobnostních hodnot Prudkého.

Jedná se o mapovací výzkum dvou aspektů – základních hodnotových systémů a motivace. Šetření je terénní a kombinuje postupy kvantitativní s kvalitativními, použila jsem popisnou statistiku pro celý soubor s využitím orientační komparace průměrných hodnot (ratingu) vytvořených skupin podle věku a základních rodinných struktur.

II. 2. Výběr vzorku; prostředí výzkumu

Oslovila jsem všechny dobrovolníky z o.s. Malíček, kteří v současnosti docházejí do Dětského centra (okolo 50 až 60 osob) a předložila jim vypsany dotazník. Vyplněné dotazníky mi pomohla získat Markéta Kukačková, která je koordinátorkou projektu a dobrovolníky se pravidelně schází na supervizích a diskusních seminářích. Všechny aktivní dobrovolníky jsem požádala emailem o vyplnění dotazníků. Aby byla zajištěná anonymita dobrovolníků, emailová komunikace probíhala prostřednictvím Markéty Kukačkové, která mi pomohla dotazníky rozeslat před supervizí, kde probíhalo odevzdání dotazníků. Dobrovolníci měli doma dostatek času je vyplnit. Na supervizi jsem přinesla prázdné vytisknuté dotazníky, pro případ, kdyby dobrovolníci měli komplikace s emailovou poštou. Zde jsem získala 17 dotazníků, poděkovala jsem za spolupráci a pomoc při výzkumu. Požádala jsem všechny, kteří mi zatím dotazník nevyplnili, aby zvážili možnost vyplnění dotazníků, protože 17 dotazníků by bylo pro moji práci nedostačující. Po několika dnech se mi vrátila další část dotazníků. Nakonec se mi sešlo 38 vyplněných dotazníků (zhruba 70%), se kterými jsem mohla pracovat.

Jedná se tedy o výběr na základě dobrovolnosti, kdy na výzvu reagují pravděpodobně pouze motivovaní jedinci (Hendl, 2006). Je tedy nutné brát ohled na možné zkreslení vzorku dat díky souboru dotazovaných osob. Nejedná se o reprezentativní soubor pro všechny dobrovolníky z projektu o.s. Malíček.

II. 3. Charakteristika vzorku

Výzkumu se zúčastnilo celkem 38 osob, z toho jeden muž. Dotazovaní dobrovolníci jsou ve věku od 16,5 do 66 let. Nejčastěji se objevují ženaté/vdané osoby, početná je také skupina svobodných. Největší procentuální zastoupení má zaměstnání s ekonomickým zaměřením, o něco méně pak sociálně zaměřená zaměstnání, studenti a důchodci. V souboru převažují osoby, jejichž nejvyšší ukončené vzdělání je středoškolské s maturitou. Objevuje se také vyšší počet druhorozených a většina dotazovaných má sourozence. Celkem sedm osob má zkušenosti s dobrovolnictvím mimo o.s. Malíček.

Následující tabulka (číslo 1.) ukazuje, že dvě nejpočetnější skupiny představuje ženy, které buď nemají vlastní děti a jsou mladší 39 let, nebo jsou starší než 39 let a mají vlastní děti, pravděpodobně většinou již odrostlé. Obě skupiny spojuje domácnost bez malých dětí a možného pocitu osamělosti. Předpoklad, že se hodnotové struktury podsouborů podle věku a péče o vlastní děti budou lišit, se tímto poznatkem zvyšuje.

Tabulka č.1

Ženy věk/děti	Mají děti	Nemají děti	N
věk do 39 let	4	14	18
věk od 40 let	13	6	19
N	17	20	37

II. 4. Technika sběru dat

Pro sběr dat jsem zvolila dotazníkové šetření. Dotazník se skládá z uzavřených otázek, které vychází ze standardizovaných dotazníků osobnostních hodnot Prudkého a otevřených otázek, kde zkoumám další možné návrhy pro zlepšení dobrovolnictví v Dětském centru. Skupina dotazovaných osob byla zpracovávána jako jeden celek na základě popisných statistických indexů, jak pro jednotlivé položky tak i pro jejich případné sloučení. Při rozboru dat se jsem se zaměřila na základní hodnotové systémy, které v dané skupině převažovaly. Ve druhé fázi jsem si vytvořila podsoubory z kategorií z II. oddílu dotazníku. Připravila jsem dva podsoubory, kde jsem použila dělení 1) podle věku (mladší/starší); 2) podle toho, zda pečují nebo nepečují o děti. Tyto skupiny jsem vzájemně srovnala statistickými technikami.

II. 5. Postup při konstrukci dotazníku

Dotazník je výzkumná metoda založená na subjektivní výpovědi respondenta o jeho vlastnostech, citech, postojích, názorech, zájmech a podobně. Jedná se vlastně o strukturovaný rozhovor předložený v písemné podobě (Ferjenčík, 2000).

První otázka ověřuje a zjišťuje motivace mezi dobrovolníky. Otázku jsem tvořila podle výsledků nejčastějších motivací z výzkumu Markéty Kukačkové, která uvádí hlavních 17 motivací mezi dobrovolníky o.s. Malíček. A dále jsem rozšířila tvrzení o další dvě pro kontrolu, zda dotazovaný pozorně vyplňuje dotazník.

Druhá část otázek se zaměřuje na hierarchie hodnot a celkový náhled do životních, sociálních a výchovných hodnot. Zde jsem se inspirovala standardizovaným dotazníkem Prudkého. První až čtvrtá otázka zjišťují základní osobnostní orientaci dobrovolníků. Pátá zkoumá rodinné zázemí v období dětství dobrovolníků. Šestá otázka se zaměřuje na hodnotové orientace (hédonistické, náboženské, xenofobní, individualistické, liberální, sociální, duševní hygienu). Otázka sedm dále prohlubuje osobnostní názory a hodnoty dobrovolníků. Třetí část odhaluje rodinné zázemí a obraz dobrovolníka.

Cílem je pokusit se analyzovat základní hodnoty a ověřit motivace sledovaných dobrovolníků v o.s. Malíček. Mohu tak lépe poznat jejich osobnost. Podle Smékala lze uvažovat o osobnosti jako o celku pokud poznáme, jak si člověk ve světě stojí, jaká je jeho základní životní situace, jaké pozice zaujímá v rodině, v povolání, ve společnosti a jaké role v těchto oblastech života plní. Znamená to také všimnout si, v kterém bodě své životní dráhy se osobnost nalézá, zda již dosáhla vrcholu, nebo je na vzestupu či na sestupu ve svých aktivitách (Smékal, 2002).

Ke zkoumání otázek jsem použila škálování, které Hendl popisuje takto: „*škála měření nebo použité měřítko charakterizuje nakolik je zobrazení vlastností množiny reálných čísel (způsob, jakým přiřazujeme různým hodnotám proměnné čísla) plnohodnotné vzhledem k operacím mezi čísly. Proměnné lze rozlišovat podle toho, co jejich hodnoty vypovídají. Lze je měřit přiřazením čísel*“ (Hendl 2006, str. 43).

Škálování se používá při posuzování a hodnocení většího množství podnětů. Jeho výhodou je srovnání a posouzení většího množství tvrzení. Je aplikovatelné na nejrůznější problémy od celkového hodnocení osob až po posouzení řady vlastností různých podnětů. (Břicháček, 1978)

Výhoda této metody spočívá v tom, že lze pracovat s řadou posuzovatelů, a tím poměrně rychle a s malými náklady získat rozsáhlá data a pokusit se je přenést na intervalové stupnice. Při sestavování seznamu tvrzení u první otázky jsem dbala na jejich pořadí, které by mohlo ovlivnit posuzovatele. Břicháček uvádí ve své knize o psychologickém škálování, že pořadí

často působí sugestivně, jevy na začátku a na konci seznamu bývají ostřeji posuzovány než ty, kteří leží uprostřed seznamu (Břicháček, 1978).

Šafář popisuje posuzovací techniku škálování jako bodovací (známkovací) škály, které jsou podobné školní klasifikaci. Na základě této techniky lze operativně definovat řadu společenských jevů a hodnot. Ale nejedná se o zcela přesnou a vyčerpávající definici. Nejedná se o přesně měřitelné hodnoty, ale o hodnoty přibližné. Základní výhodou tohoto přístupu je jednoduchost a opakovatelnost. Výsledky je nutné ověřovat (Šafář, 1969).

II. 6. Metody vyhodnocování a interpretace získaných dat

Opírám se o dotazníkové šetření, které obsahuje převážně uzavřené otázky. Sebraná data jsem hodnotila pomocí základních popisných statistických indexů. Pro celý soubor a i pro porovnání podskupin jsem použila popisnou statistiku s využitím komparace ratingu vytvořených skupin podle II. oddílu dotazníkového šetření. Cílem je pokusit se analyzovat základní hodnotové struktury a ověřit motivace sledovaných dobrovolníků v o.s. Malíček.

Psychologický slovník vysvětluje pojem rating jako *„odhad nebo hodnocení objektu, jevu nebo osoby včetně sebehodnocení, v sociální psychologii a personalistice ke zkoumání kvalit a charakteristik, které jsou subjektivní a pro něž neexistují objektivní techniky měření, například popularity nebo prestiže jedince; pro rating se často používají poměrové škály“* (Hartl, Hartlová 2002, str. 495)

Pojem škálování označuje *„soubor různých postupů jimiž lze vytvářet stupnice; užití různých technik, s jejichž pomocí jsou přiřazovány hodnoty objektům, jevům a vlastnostem, které nelze přímo měřit na intervalové či poměrové stupnici. Tvoří přechod šetření od kvalitativního ke kvantitativnímu, slouží k určování pozice, případně hodnoty jedince z hlediska jeho výkonnosti (hladina IQ), projeveného postoje (stupeň spolupráce), vlastnosti (vytrvalosti) vzhledem k témuž druhu výkonu, postoje, vlastnosti u druhých jedinců. Pro psychologické škálování je typické to, že jejich tvorba spočívá ve vyhodnocování subjektivních pocitů a zážitků a sestavení numerického systému pro jejich měření; například pocity tíhy, hlasitosti, času. Rozlišují se: a) intervalové škály – osoba je žádána, aby posoudila určitý podnět na základě intervalu, například těžší – lehčí, menší – větší; b) poměrové škály – přisuzuje se subjektivní síla prožitků při různých podnětech, například dvojnásobný, poloviční, čtvrtinový účinek, síla, váha; c) nematematické škály – testy preferencí, přisuzování určitého hodnocení, například výběr mezi otevřenou krajinou a zarostlou houštinou“* (Hartl, Hartlová 2002, str. 592).

Podle psychologického slovníku škála představuje *„obecně jakýkoli postup nebo nástroj, který je použit k řazení objektů nebo jevů do jedné z několika kategorií, přičemž existuje pravidlo*

pro přiřazování čísel nebo hodnot. Nejjednodušší je škála nominální, kde je jednoznačné dělení mezi kategoriemi určeno (v zásadě systém symbolů pro určení, klasifikaci a pojmenování pozorovaných jevů, vznikají námitky, že toto pojetí je zavádějící, protože množství a kvalita zde nejsou v souladu, například čísla na dresech sportovců, klasifikace psychiatrických nemocí). Škála ordinální určuje i relativní kvantifikaci dat vyjádřenou jejich pořadím v určité dimenzi. Škála je tedy obecný testovací nástroj, jehož položky nebo úlohy jsou uspořádány v určité dimenzi, například úkoly v testech inteligence nebo preference v postojoyých škálách“ (Hartl, Hartlová 2002, str.592).

Ve svém výzkumu nejprve zpracuji hodnoty pro celý soubor pomocí popisné statistiky s využitím komparace ratingu. Následně porovnam podskupiny vytvořené podle II. oddílu dotazníkového šetření, podle věku a zda se jedná o osoby pečující či nepečující o vlastní děti.

II. 7. Výsledky dotazníků celého souboru I. oddíl

Dobrovolníci odpovídali na otázku, co je přivedlo k tomu, že chodí pomáhat do Dětského centra jako dobrovolník/dobrovolnice, podrobné výsledky uvádím v tabulce číslo 2. Podle výsledků škálovacího ratingu většina dobrovolníků naprosto souhlasí s těmito tvrzení: 1) těší mě kontakt s malými dětmi; 2) mám pocit, že dělám něco užitečného; 3) mám chuť někomu pomáhat konkrétně, tam kde je to potřeba.

Souhlasí s tvrzeními: 1) dozvídám se skrze děti něco i o sobě; 2) cítím se v životě šťastný(á) a chci předat své štěstí dál; 3) jsem pro někoho prospěšný (á); 4) chci ulehčit personální situaci zdravotním sestřám v kojeneckém ústavu; 5) těší mě, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život; 6) je mi dětí líto, proto chci pomáhat.

U těchto tvrzení se skupina dobrovolníků kloní k odpovědi, že neví: 1) chci předat své zkušenosti z mé rodiny centru pro péči o děti; 2) jsem pro někoho důležitý; 3) je to pro mě příjemná změna stereotypu.

Pro skupinu je typické, že nesouhlasí s tvrzeními: 1) protože mi kontakt s dětmi pomáhá proti osamělosti; 2) vracím se rád(a) do časného dětství; 3) prověřuji si svoji schopnost zvládnout výchovné problémy malých dětí; 4) dozvěděla jsem se o projektu od přátel a chtěl(a) jsem si to také zkusit; 5) protože si chci doplnit svoji budoucí praxi ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič).

U tvrzení „Chodím pomáhat, protože podporuji dobrý nápad o.s. Malíček“ průměrně vychází, že skupina neví. Ale četnost odpovědí ukazuje, že 30 osob odpovědělo, že naprosto souhlasí, 5 osob souhlasí a jen 2 osoby neví a jedna nesouhlasí.

Tvrzení „Pomáhám, protože mi chybí děti (vnoučata, mám odrostlé děti, nemohu mít děti) průměr zařazuje mezi odpovědi, které nesouhlasí s tímto tvrzení. Ale musím upozornit na neopomenutelné zastoupení 10 osob, které naprosto souhlasí a 4 souhlasí.

Z těchto výsledků lze také odvodit motivaci dobrovolníků. U tvrzení, se kterými skupina naprosto souhlasí představují *altruistickou motivaci osobní*. Tvrzení, se kterými souhlasí představují *altruismus osobní* a také *altruismus zaměřený na druhé*. *Kombinovaná forma altruismu* se objevuje u tvrzení, kde dobrovolníci neví. U tvrzení se, kterými osoby nesouhlasí potvrzuje, že mezi jejich hlavní motivaci nepatří doplnění praxe, návrat do dětství či boj s osamělostí. Podle rozdělení motivací od Friče se dobrovolníci o.s. Malíček mohou zařadit do motivace konvenčního charakteru, kde dobrovolníky k jejich činnosti vedly morální normy nejbližšího okolí nebo obecná neformální pravidla společnosti.

Tabulka č.2. Hodnocení motivace

Tvrzení	Naprosto souhlasí -1	Souhlasí - 2	Neví - 3	Nesouhlasí - 4	Naprosto nesouhlasí - 5	Neodpověď	ORH ³
1)těší mě kontakt s malými dětmi	(34) ⁴	1	1	1	0	1	1
2)mám pocit, že dělám něco užitečného	(32)	2	3	0	1	0	1
3)mám chuť někomu pomáhat konkrétně, tam kde je to potřeba	(28)	9	0	1	0	0	1
4) chci předat dál své zkušenosti z mé rodiny centru pro péči o děti	6	9	(12)	9	2	0	3
5) protože mi kontakt s dětmi pomáhá proti osamělosti	2	5	7	10	(14)	0	4
6) vracím se rád(a) do časného dětství	0	3	6	11	(18)	0	4
7) jsem pro někoho důležitý(á)	4	(14)	10	9	1	0	3
8) prověřuji si svoji schopnost zvládnout výchovné problémy malých dětí	1	4	12	7	(14)	0	4
9) podporuji dobrý nápad o.s. Malíček	(30)	5	2	1	0	0	3
10) dozvídám se skrze děti něco i o sobě	10	8	(13)	4	3	0	2
11) dozvěděl(a) jsem se o projektu od přátel a chtěl(a) jsem si to také zkusit	5	4	4	5	(19)	1	4
12) protože si chci doplnit svoji budoucí praxi ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič)	1	3	2	6	(25)	1	4
13) protože mi chybí děti (vnoučata, mám odrostlé děti, nemohu mít děti)	10	4	5	4	(14)	1	4

³ Zkratka pro odhad ratingové hodnoty.

⁴ Hodnoty nejvyšší pro danou odpověď či tvrzení jsou zvýrazněné závorkou.

Pokračování tabulky č. 2 Hodnocení motivace

14) cítím se v životě šťastný(á) a chci předat své štěstí dál	7	(14)	12	2	1	2	2
15) jsem pro někoho prospěšný (á)	(24)	10	2	1	1	0	2
16) chci ulehčit personální situaci zdravotním sestřám v kojeneckém ústavu	(15)	4	13	3	3	0	2
17) je to pro mě příjemná změna stereotypu	4	9	(11)	5	9	0	3
18) těší mě, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život	(25)	6	6	0	1	0	2
19) je mi dětí líto, proto chci pomáhat	(18)	5	12	2	1	0	2

Celý soubor odpovídal na dotaz, jak jsou v jejich životě důležité různé životní skutečnosti. Podle výsledku škálovacího ratingu se pro dobrovolníky a dobrovolnice jeví jako nejdůležitější rodina. Dostí důležitý je také volný čas a práce. Dobrovolníci se orientují nejčastěji na rodinu a sekundárně na trávení volného času, přátele a práci. Náboženství a politiku většina dotazovaných hodnotí jako ne příliš důležité. V tabulce číslo 3. uvádím podrobně odpovědi respondentů.

Tabulka č.3 Posouzení skutečností, jak jsou důležité v životě dobrovolníků/dobrovolnic.

	velmi důležitá - 1	dost důležitá - 2	ne příliš důležitá - 3	vůbec nedůležitá - 4	ROH
práce	8	(24)	6	0	2
rodina	(32)	6	0	0	1
přátelé a známí	-18- ⁵	-18-	1	1	2
volný čas	8	(25)	4	1	2
politika	0	7	(18)	13	3
náboženství	8	3	10	(17)	3

Při hledání zdroje vnitřního klidu dotazovaní měli zaškrtnut jednu odpověď, ale objevilo se šest osob, které zaškrtovaly více zdrojů. Výsledkem pro skupinu 32 osob, která uváděla jen

⁵ Pokud se pro danou odpověď či tvrzení shodují dvě stejné hodnoty, jsou zvýrazněné pomlčkami.

jednu možnost, tabulka č. 4., vychází nejčastější zdroj vnitřního klidu domov s rodinou. Také se zde opakuje zdroj klidu „sám bez lidí“, „ve vztahu s partnerem, partnerkou“, „na dovolené, při sportování“, „s přáteli“, „při rozjímání o víře“ a „při pomoci jiným, při práci pro veřejné účely.“ Druhá skupina 7 osob, tabulka č.5., nejčastěji jako zdroj vnitřního klidu uvádí přátele, dále se pak častěji objevuje „Při pomoci jiným, při práci pro veřejné účely“ a „při práci“ nebo „s rodinou“.

**Tabulka č. 4. Osoby s jednou odpovědí, celkem 31
Zdroje vnitřního klidu, kde nachází dobrovolníci/dobrovolnice pohodu, klid a jistotu.**

Tvrzení	Frekvence
Doma s rodinou	(12)
Na dovolené, při sportování	2
S přáteli	2
V kostele	1
Při rozjímání o víře	2
Sám bez lidí	4
Při pomoci jiným, při práci pro veřejné účely	2
Ve vztahu s partnerem, partnerkou	2
Jinde: v sobě; zážitkem sama, někdy s blízkými lidmi; kdekoliv, kde je schopnost radování se	3
Na dovolené, při sportování <i>s rodinou – dotyčný doplnil zadání</i>	1

Tabulka č. 5. Osoby, které zaškrtnly více tvrzení najednou

Tvrzení	Frekvence
Doma s rodinou	4
Na dovolené, při sportování	2
S přáteli	(6)
V kostele	1
Při rozjímání o víře	2
Sám bez lidí	2
Při pomoci jiným, při práci pro veřejné účely	5
Ve vztahu s partnerem, partnerkou	3
Při práci	4
Jinde: hudba, divadlo	1

Dále jsem se ptala dobrovolníků a dobrovolnic, jakou váhu měly různé okolnosti a osoby při tvorbě jejich názorů. Na výběr měli z několika možností, které jednotlivě hodnotili, tabulka č.6. ukazuje škály četnosti odpovědí. Jako nejcennější okolnosti označili „Moje rodina“ a „Já sám/sama“. Malý význam nesou „Mí spolužáci“ a „Politické události“. Neopominutelný význam pak patří „Mí učitelé“, „Mí přátelé“, „Četba, umění, kultura“, „Televize, rozhlas“, „Moje zájmová aktivita“ a „Moje lásky“. Dotazovaní mohli také uvádět další neuvedené okolnosti, které na ně měli vliv. Zde se objevuje dvakrát nemoci a smrt nejbližších a dále pak cestování, úraz a skauting.

Tabulka č. 6. Jakou váhu měly různé okolnosti a osoby při tvorbě vašich názorů?

	rozhodující význam -1	neopominutelný význam – 2	malý význam - 3	neodpovědělo	ROH
Moje rodina	(29)	7	1	1	1
Mí spolužáci	0	(19)	16	3	3
Mí učitelé	4	(17)	14	3	2
Mí přátelé	16	(18)	1	3	2
Četba, umění, kultura	9	(25)	1	3	2
Televize, rozhlas	1	(18)	16	3	2
Politické události	1	16	(18)	3	3
Moje zájmová aktivita	12	(17)	6	3	2
Moje lásky	10	(15)	9	4	2
Já sám/sama	(21)	12	1	4	1
Něco jiného	cestování; nemoci a úmrtí rodičů, úraz	bytl		skauting; smrt nejbližších	-

Další otázka zkoumala, do jaké míry a jak respondenti uvažují o životě, podrobněji tabulka číslo 7. Dobrovolníci spíše souhlasí s tvrzením „Život má jen ten smysl, který mu sami dáme“. Částečně souhlasí či nesouhlasí s tvrzením „Určujeme si sami náš vlastní osud“. Naopak se méně objevuje souhlas se smyslem života díky existenci Boha, či že člověk nemůže změnit průběh života (osudovost) a tomu, že život neslouží k žádnému speciálnímu účelu. Z tohoto můžeme odvodit, že dobrovolníci projektují smysl života subjektivně. Nejsou nábožensky zavázáni a ani nevěří v nezměnitelnou osudovost.

Tabulka č. 7. Otázka o smyslu a předurčenosti života.

	naprosto souhlasíte - 1	spíše souhlasíte - 2	částečně nesouhlasíte, souhlasíte - 3	spíše nesouhlasíte - 4	naprosto nesouhlasíte - 5	nevím - 9	neodpovědělo	ROH
člověk může sotva co změnit na průběhu vlastního života	1	3	9	9	(14)	1	1	4
život má pro mě smysl, protože existuje Bůh	8	1	3	7	(15)	3	1	4
v mých očích neslouží život žádnému zvláštnímu účelu	0	2	4	2	(28)	1	1	5
život má jen ten smysl, který mu sami dáme	(18)	6	9	1	2	1	1	2
určujeme si sami náš vlastní osud	6	9	(14)	4	4	1	0	3

Nejzajímavější výsledek pro celý soubor ukazuje, že převážná část dobrovolníků pochází z úplných rodin. Objevují se také dětství, kde po většinu této doby měl dobrovolník a) oba vlastní rodiče, b) měl převážně je jednoho z rodičů, c) po většinu doby oba rodiče, a z nich byl ale jen jeden vlastní. Dobrovolníci z největší části pochází z rodin úplných. Graf číslo 1. znázorňuje procentuální zastoupení rodinných struktur, tabulka č. 8 ukazuje četnost.

Tabulka č. 8.

Během svého dětství pobývalo nejvíce dobrovolníků/dobrovolnic v úplné rodině.

Typ rodiny	Počet
po celou dobu oba vlastní rodiče	(30)
po většinu této doby oba vlastní rodiče	3
převážně jen jeden z rodičů	4
po většinu doby oba rodiče, a z nich byl ale jen jeden vlastní	1

Graf č. 1.

Podle názorů dotazovaných na určité výroky, lze posuzovat, jak jsou zaměřeni, viz tabulka č.9. Tuto otázku jsem si půjčila od Ing. Libora Prudkého, který pravidelně používá standardizované dotazníky. U souboru se projevuje nejvíce hédonismus. Soubor se také částečně kloní k individualismu, sociálnímu cítění a k udržování duševní hygieny. Méně se objevuje náboženský vliv, liberalismus, uniformismus a strach z cizinců. Dobrovolníci odmítají asertivitu, neshodují se s tvrzením „cíl světí prostředky.“

Tabulka č. 9. Hodnoty

	naprosto souhlasím -1	souhlasím - 2	částečně souhlasím a nesouhlasím -3	nesouhlasím - 4	naprosto nesouhlasím - 5	nevím/neo dovědělo	ROH
Jistota a blahobyt jsou důležitější než svoboda (liberalismus)	1	1	10	8	(17)	0/1	4
Život si musíme udělat tak příjemný, jak je to možné (hédonismus)	(16)	9	9	1	1	0/2	2
každý si musí své problémy řešit sám (individualismus)	8	6	(10)	8	6	0/0	3
cizincům by se měla zakázat veškerá politická činnost (xenofobie)	0	2	5	4	(20)	6/1	4
rozdíly v příjmech by se měly zmenšit (sociální citění)	5	3	9	(10)	7	3/1	3
Život má smysl, protože existuje Bůh (religionismus)	7	1	4	6	(17)	1/2	4
pohoda je důležitější než úspěch v práci (duševní hygiena)	-10-	9	-10-	5	2	1/1	3
rozhodující je dosáhnout cíl, jakým způsobem, to je vedlejší (asertivita)	1	0	4	4	(27)	1/1	5
nejlepší je žít v klidu, příliš nevybočovat z řady, aby se člověk nedostal do zbytečných problémů (uniformismus)	0	1	7	10	(19)	0/1	4

Další otázka od Ing. Prudkého se zaměřuje na ospravedlnitelné a nikdy neospravedlnitelné výroky. Do výsledků ratingu se prolíná obecná morálka, podrobně viz tabulka číslo 10., kde dotazovaní označují za neospravedlnitelné: a) Požadovat státní podporu a nemít na ní oprávnění; b) Šidit na daních, když je příležitost; c) Nasednout do auta, které patří někomu jinému, a z legrace s ním odjet; d) Užívat drogy, např. marihuanu nebo hašiš; e) Přijmout od někoho úplatek za výkon svých povinností; f) Vyhazování odpadků na veřejném místě; g) Řízení pod vlivem alkoholu, h) Pohlavní styk pod právně povolenou věkovou hranicí; i) Lhát

ve vlastním zájmu. Nejrazantnější, ve smyslu nejneospravedlnější, je tvrzení: řízení pod vlivem alkoholu, zde se shodují respondenti nejvíce.

O úroveň níž, „částečně neospravedlnitelné“, zařadili: a) Jako ženatý/vdaná mít milostný poměr, b) Sebevražda, c) Zřeknutí se dítěte, přenechat dítě v péči státu; d) Prostituce, f) Vyhnout se placení jízdného ve veřejné dopravě.

Mezi „částečně ospravedlnitelné“ řadili: a) Potrat; b) Euthanasie (ukončení života nevléčitelně nemocného). Jako přijatelné označili: a) Homosexualita; b) Rozvod.

V poslední kategorii částečně ospravedlnitelného můžeme pozorovat vliv moderní doby, kdy stále více klesá tabu rozvodu a homosexuality. Mezi neospravedlnitelnými činy se objevují pro dotazovaný soubor obecné morální etické normy, které se zdají být pro dobrovolníky charakteristické, například odmítání drog, lhaní, úplatkářství, prostituce, mimomanželský milostný poměr a podobně.

Tabulka č. 10

Ospravedlnitelné/neospravedlnitelné výroky 1=nikdy není přijatelné;10=je přijatelné vždy

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Bez odpovědi	ROH
Požadovat státní podporu a nemít na ní oprávnění	(28)	5	2	1	1	0	1	0	0	0	0	2
Šít na daních, když je příležitost	(21)	9	5	0	2	1	0	0	0	0	0	2
Nasednout do auta, které patří někomu jinému, a z legrace s ním odjet	(27)	5	2	0	1	0	1	1	1	0	0	2
Užívat drogy, např. marihuanu nebo hašiš	(24)	3	4	2	2	0	1	0	1	0	1	2
Lhát ve vlastním zájmu	(13)	9	8	4	4	0	0	0	0	0	0	2
Jako ženatý/vdaná mít milostný poměr	(13)	8	8	1	7	0	1	0	0	0	0	3
Přijmout od někoho úplatek za výkon svých povinností	(23)	7	3	1	2	2	0	0	0	0	0	2
Homosexualita	2	4	1	0	1	2	1	1	3	(23)	0	8
Potrat	4	2	4	0	-8-	3	0	-8-	2	7	0	6
Rozvod	1	1	1	4	9	2	0	7	2	(10)	1	7
Euthanasie (ukončení života nevléčitelně nemocného)	4	4	3	3	(8)	3	3	1	5	4	0	5
Sebevražda	(16)	4	4	1	8	2	1	1	1	0	0	3
Vyhazování odpadků na veřejném místě	(29)	4	2	1	1	0	0	0	1	0	0	2
Řízení pod vlivem alkoholu	(33)	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	2
Zřeknutí se dítěte, přenechat dítě v péči státu	(14)	7	9	2	5	0	1	0	0	0	0	3
Prostituce	(20)	5	3	2	4	1	0	2	1	0	0	3
Pohlavní styk pod právně povolenou věkovou hranicí	(27)	3	2	1	3	0	1	1	0	0	0	2
Vyhnout se placení jízdného ve veřejné dopravě	(13)	10	4	2	5	2	1	0	1	0	0	3

Následující otázka, také zapůjčená z dotazníku Ing. Prudkého, zjišťuje ospravedlnitelné a neospravedlnitelné výroky zaměřené převážně na násilí. Výsledky hodnocení respondentů popisuje tabulka číslo 11. Objevila se mi zde jedna osoba, která předpokládám nepochopila otázku, protože je pochybné, aby označila znásilnění či domácí násilí za vždy přijatelné. Celý soubor naprosto odmítá domácí násilí a znásilnění. Jako nepřijatelné označují „Národnostní či etnickou nesnášenlivost“ a výrok „Vítězit za každou cenu.“ „Každodenní užívání alkoholu“ a „Vynucování respektu ke kulturním odlišnostem Romů“ hodnotí jako částečně nepřijatelné. Obecně respondenti neschvalují násilí v jakékoli podobě.

Tabulka č. 11

Ospravedlnitelné/neospravedlnitelné výroky 1=nikdy není přijatelné;10=je přijatelné vždy

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Bez odpovědi	ROH
každodenní užívání alkoholu	(15)	4	5	1	9	1	0	0	1	1	1	3
Domácí násilí	(37)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Znásilnění	(37)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Národnostní či etnická nesnášenlivost	(24)	9	0	2	1	0	1	0	0	0	1	2
Vítězit za každou cenu	(24)	7	4	0	1	1	0	0	0	1	0	2
Vynucování respektu ke kulturním odlišnostem Romů	(10)	5	6	3	8	0	2	0	0	1	3	3

II. 8. Výsledky celého souboru II. oddíl

První otázka zkoumala jaké hodnoty si v životě nejvíc dobrovolníci/dobrovolnice cenní. Z celého souboru 2 osoby neodpověděly. Polovina odpovídala jednou hodnotou (tabulka č.12) a druhá polovina vypsala více hodnot (tabulka č.13.). Pro první polovinu je nejčinnější zdraví, následuje rodina, láska a přátelství. Druhá část byla obecně kreativnější. Na prvním místě, z počtu četnosti, jsou láska a tolerance, na druhém zdraví, rodina a svoboda. Na třetí místo řadí spolehlivost, přátele a ochotu pomoci.

Tabulka č. 12 18 osob odpovídalo jen jednou hodnotou

Hodnota	Kolikrát se objevila
Zdraví	(5)
Rodina	2
Láska	2
Přátelství	2
Nežít jen pro „já“	1
Laskavost	1
Láskyplná otevřenost vůči druhému	1
Neubližovat	1
Spolehlivost	1
Dobré rodinné zázemí	1
Pozitivní vztahy	1

Tabulka č. 13 18 osob napsalo několik hodnot

Hodnota	Kolikrát se objevila
Láska	-5-
Tolerance	-5-
Zdraví	4
Rodina (rodinné zázemí)	4
Svoboda	4
Spolehlivost	3
Přátelé (přátelství)	3
Pomoc (ochota pomoci)	3
Pravdomluvnost	2
Důvěra	1
Zodpovědnost	1
Čestnost	1
Smysl pro rodinu	1
Citlivost vůči ostatním	1
Vlastní názor	1
Práce	1
Zdravé děti	1
Hodnoty, které zůstávají uvnitř člověka a proměňují ho k lepšímu a zůstávají věčné	1
Vzdělání	1
Humor	1
Všímavost	1
Zajímavá práce v kolektivu příjemných lidí	1
Slušnost	1
Pracovitost	1
Obětavost	1
Přímost	1
Porozumění	1
Duchovní moudrosti	1
Opravdová láska	1
Poctivá práce	1
Odpuštění	1
Trpělivost	1
Zdrženlivost	1
Statečnost	1
Odvaha	1
Mlčenlivost	1

Další otázka zkoumala významné osoby v životě, jen dva dotazovaní neuvedli žádného rodinného příslušníka. Zbytek souboru uvádí nejčastěji své blízké příbuzné, frekvence příbuzných osob ukazuje tabulka číslo 14. Nejvíce zmiňovali respondenti jako významné osoby sourozence, děti, matku a manžela (zde musím podotknout, že ze souboru 38 osob je pouze 1 muž, proto se zde neobjevuje manželka).

Osoby, které neuváděly žádné rodinné příslušníky, viz tabulka číslo 15, se shodují v kamarádech, kamarádce a kolegoví či vedoucím z práce. Jeden respondent neodpověděl na otázku, odůvodnil to tvrzením, že má více než 5 významných osob, proto nechce nevybírat žádné.

Tabulka č. 14. Příbuzné významné osoby

Frekvence	Osoba	Poznámka
(26)	Sourozenci	sestra 16, bratr 9, sourozenci obecně 1
24	Děti	syn 6, dcera 7, děti 11
20	Matka	matka 11, maminka 2, máma 5, mamka 1, mamča 1
17	Manžel	manžel 14, přítel 3
16	Otec	otec 11, taťka 2, tatínek 1, nevlastní otec 1, táta 1
15	Kamarádi	Kamarádi i kamarádky 15
12	Rodiče	
10	Prarodiče	babička 6, prababička 1, dědeček 1, prarodiče 2
6	Přátelé	
4	Pastor	zahrnuje také „duchovní učitelé“
3	Kolegové	
2	Strýc	
1	Tchýně	
1	Teta	
1	Švagrová	
1	Děti	z kojeneckého ústavu
1	Dobří spisovatelé	
1	Příbuzní	
1	Trenér	

Tabulka č. 15 Osoby bez rodinných příslušníků

Kamarádi	(2)
Kamarádka	1
Kamarádky matka	1
Kolegové	1
Přítel	1
Bývalý vedoucí	1

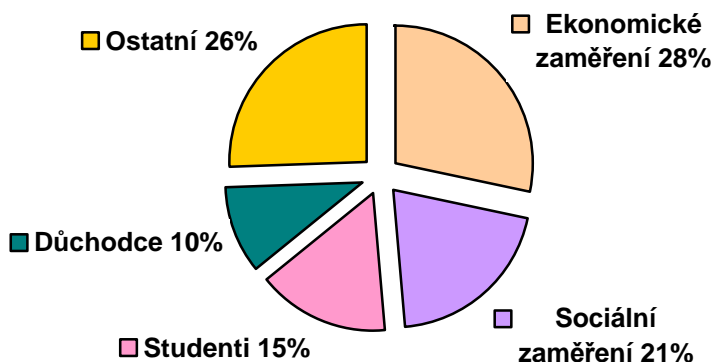
Tabulka číslo 16 představuje souhrn druhů zaměstnání mezi dotazovanými. Mezi dobrovolníky a dobrovolnicemi se často objevují studenti, důchodci a ošetřovatelé (zdravotní sestry). Opakují se například také zaměstnání jako je účetní, asistentka, manažerská pozice. Po dvou osobách se objevuje také učitel, lékař, žena v domácnosti a podnikatel. Pro lepší pochopení struktury zaměstnání dobrovolníků, jsem rozdělila zaměstnání do několika typů: ekonomické zaměření, sociální zaměření, studenti, důchodci a ostatní.

Podrobněji ukazuje graf č. 2. strukturu a procentuální rozložení typů zaměstnání celého souboru.

Tabulka č. 16 Povolání, zaměstnání (odpovědělo 37 osob)

Počet osob	druh zaměstnání	Typy zaměstnání
6	student	student
4	důchodce	důchodce
4	ošetřovatelka/zdravotní sestra	sociální zaměření
3	účetní	ekonomické zaměření
3	asistentka	ostatní
3	manažerská pozice	ekonomické zaměření
2	učitel MŠ i SŠ	sociální zaměření
2	lékař	sociální zaměření
2	žena v domácnosti/ žena na mateřské	ostatní
1	specialista na vymáhání pohledávek	ostatní
2	OSVČ – podnikatel	ekonomické zaměření
1	právník	sociální zaměření
1	skladová referentka	ekonomické zaměření
1	ekolog	ostatní
1	projektant	ekonomické zaměření
1	systémový analytik	ekonomické zaměření

Graf č. 2 podle druhu zaměstnání

II. 9. Návrhy dobrovolníků, jak prospět dětem v kojeneckých ústavech

Z celého souboru odpovědělo 25 osob na otázku „Máte další návrhy, jak prospět dětem v kojeneckých ústavech?“. Čtyři osoby nenavrhují nic, z toho jedna osoba neví, dvě odpověděly „ne“ a čtvrtá napsala, že pro ně všichni dělají maximum.

Nejčastěji, celkem 9 respondentů, nabádají k menšímu omezení dětí, aby s nimi mohli dobrovolníci více poznávat obyčejný běžný život za branami dětského centra. Například, aby děti poznaly cestu metrem, aby si zkusily jaké to je nakupovat či více výletů mimo ústav.

Celkem 4 osoby navrhují změnu legislativy, aby bylo soudní řízení rychlejší a tím, aby se zkrátila doba pro adopci.

Následuje devět specifických návrhů: 1) dobrovolnictví ve formě párů, muž a žena, kde by muž byl jako autorita a vzor do života; 2) přizpůsobit se přání sestřičkám, které mají zodpovědnou práci; 3) možnost pořizování fotografií, aby děti měly památku; 4) zajistit sociální podmínky, aby se ve většině mohly vrátit domů, 5) dát všechny děti do rodin od narození; 6) mít děti rád a věnovat se jim; 7) více času pro dobrovolníky; 8) rozvíjet a zkvalitňovat dobrovolnickou činnost; 9) více šířit osvětu o dobrovolnictví.

II. 10. Výsledky vybraných podsouborů

1) Dělení podle toho, zda dobrovolnice v domácnosti pečují či nepečují o děti

Podle II. oddílu jsem rozdělila soubor osob na osoby, které pečují o vlastní děti v domácnosti a na osoby, které v současné době nepečují o děti. Z porovnání jsem vyřadila studenty pravděpodobně žijící s rodiči, kteří uváděli, že domácnost sdílí s třemi a více osobami. Vznikly tak tři skupiny, první skupina 17 dobrovolnic pečujících o děti a druhá skupina 13 dobrovolnic, které nemají v péči žádné dítě. Poslední skupina zahrnuje zmiňované studentky a jednoho muže.

Toto kritérium ukazuje na homogenní soubor, kde se projevují jen nepatrné odlišnosti. V první otázce zkoumající motivaci, ženy pečující o vlastní děti motivuje k dobrovolnictví více 1) předávání zkušenosti z rodiny pro centrum; 2) ulehčení personální situace zdravotním sestřím, než ženy, které o děti nepečují. Naopak silnější motivace u žen bez vlastních dětí jsou: 1) dozvídám se skrze děti něco i o sobě; 2) doplnění praxe ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič); 3) příjemná změna stereotypu; 4) radost, že mohou pozitivně ovlivnit něčí život.

Při posuzování důležitosti práce, rodiny, přátel a známých, volného času, politiky a náboženství v životě ženy pečující o vlastní děti se odpovědi liší pouze v položce přátel a známých, které hodnotí jako velmi důležité. Ženy nepečující uváděly jen jako dost důležité. Ostatní hodnoty se shodovaly.

U žen pečujících o děti převažuje jako zdroj vnitřního klidu domov s rodinou. Na druhém místě je pak zdrojem klidu dovolená, sport. U žen bez dětí není převaha jednoho zdroje,

častěji se opakuje sama bez lidí, doma s rodinou, při práci, na dovolené či při sportu, s přáteli a při pomoci jiným, při práci pro veřejné účely.

Otázka zkoumající tvorbu názorů opět ukazuje homogenitu souboru, kde pouze v jedné položce se skupiny rozcházejí. U žen bez dětí měla televize nebo rozhlas větší význam pro utváření názorů, než u žen pečujících o děti, pro které měl rozhlas a televize jen malý význam.

Následující otázka zkoumá životní postoje. Skupiny se rozcházejí u tvrzení „Člověk může sotva co změnit v průběhu vlastního života“, ženy pečující o děti spíše nesouhlasí a ženy bez dětí částečně souhlasí i nesouhlasí. Stejně hodnocení skupin a posun se objevil také u tvrzení „Život má pro mě smysl, protože existuje Bůh.“ Ženy pečující o děti naprosto nesouhlasí s tvrzením „V mých očích neslouží život žádnému zvláštnímu účelu.“ Zde ženy bez dětí odpovídají, že spíše nesouhlasí.

Struktura rodiny žen s dětmi se nepatrně liší, převažují úplné rodiny po celou dobu dětství a jen dva případy, kdy dětství probíhalo po většinu této doby s oběma rodiči. U žen bez dětí je spektrum rodinných struktur širší. Převažují úplné rodiny po celé dětství, ale objevují se také dětství jen s jedním rodičem, s rodičem vlastním i nevlastním a dětství, kdy po většinu této doby měly oba vlastní rodiče.

Hodnotové struktury se liší také jen částečně, skupinu žen pečujících o vlastní děti můžeme označit za hédonistickou, druhá skupina má hodnoty o jeden stupeň ratingu nižší. Skupina žen bez dětí je více xenofobní, více nábožensky zaměřená a má větší sociální citění. Výsledky pravděpodobně kopírují také ženy, které už mají děti odrostlé a častěji se obrací k víře.

U ospravedlnitelných a neospravedlnitelných výroků se skupiny rozcházejí u několika tvrzení. Ženy pečující o děti jsou nekompromisnější a uvádí jako neospravedlnitelné tvrzení 1) Vyhazování odpadků na veřejném místě; 2) Znásilnění; 3) Národnostní či etnická nesnášenlivost. Naopak ženy bez dětí hodnotí jako více neospravedlnitelné oproti druhé skupině: 1) Přijmout od někoho úplatek za výkon svých povinností; 2) Homosexualita; 3) Euthanasie (ukončení života nevyлéčitelně nemocného); 4) Řízení pod vlivem alkoholu; 5) Prostituce; 6) Pohlavní styk pod právně povolenou věkovou hranicí.

2) Dělení podle věku dobrovolníků a dobrovolnic

Průměrný věk souboru je 39, nejstarší dobrovolníci je 66 let, nejmladší 16,5 roku.⁶ Po rozdělení souboru, v první skupině ve věku do 39 let a ve druhé skupině od 40 let, vznikly dvě skupiny po 19 osobách.

Skupinu starších respondentů více motivuje dobrovolnictví v Dětském centru: 1) kontakt proti osamělosti; 2) cítí se být pro někoho prospěšný; 3) chtějí ulehčit personální situaci zdravotním sestřám v kojeneckém ústavu; 4) dozvěděl(a) jsem se o projektu od přátel a chtěl(a) jsem to také zkusit. Skupinu mladších respondentů více motivuje: 1) prověření si své schopnosti zvládnout výchovné problémy malých dětí; 2) dozvídám se skrze děti i něco málo o sobě; 3) chtějí si doplnit svou budoucí praxi ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič); 4) chybí jim děti (vnoučata, mám odrostlé děti, nemám vlastní, nemohu mít děti).

Hodnocení důležitosti rodiny, přátel, volného času, politiky, práce a náboženství v životě respondentů mladších i starších se shoduje.

Starší i mladší skupina nachází hlavní zdroj vnitřního klidu nejvíce v rodině. U skupiny starších respondentů se častěji objevuje jako zdroj vnitřního klidu pomoc jiným, při práci pro veřejné účely a také se u nich objevuje zdroj s přáteli.

Pro skupinu mladších dobrovolníků a dobrovolnic se spolužáci a rozhlas s televizí podílejí více na tvorbě názorů a postojů v dosavadním životě. Názory starších dotazovaných více utváří či utvářeli „jejich učitelé“ a také „oni sami“ než u mladších respondentů. Dále někteří odpovídali, že jejich názor utvářelo něco jiného, u starších respondentů se objevují dvě stejné odpovědi - nemoci či úmrtí nejbližších. Mladší skupina uvádí bytí, cestování a skauting.

Další otázka zkoumala názory na svět, kde skupina starších dobrovolníků a dobrovolnic více souhlasí s tvrzeními: 1) Život má pro mě smysl, protože existuje Bůh. 2) V mých očích neslouží život žádnému zvláštnímu účelu. Ostatní hodnocení tvrzení se shoduje u obou skupin.

U obou skupin převažuje úplná rodina v dětství, jen o dvě osoby více u starších respondentů. Ve skupině mladších respondentů se navíc objevuje u jednoho respondenta dětství, kdy měl po většinu doby oba rodiče, a z nich byl ale jen jeden vlastní. U mladších je také o jednu osobu více, která měla po většinu dětství oba vlastní rodiče.

Hodnotové struktury skupin se ve většině případů liší. Starší skupina je více hédonističtější, xenofobní, má větší sociální citění, více dbá o duševní hygienu a má větší sklon

---

⁶ Ověřovala jsem si u paní Kukačkové, zda je možné být dobrovolníkem/dobrovolnicí ve věku mladším než 18 let. Dotyčný dobrovolník/dobrovolnice dochází do Dětského centra, proto je tento případ možný.

k uniformismu než skupina mladších. Výsledky se u této otázky liší pouze o jeden stupeň ratingu.

Otázka ospravedlnitelného a neospravedlnitelného ukazuje, že skupina starších osob je přísnější a více tvrzení považuje za méně ospravedlnitelné než skupina mladších. Jedná se o tvrzení: 1) Požadovat státní podporu a nemít na ní oprávnění. 2) Nasednout do auta, které patří někomu jinému, a z legrace s ním odjet. 3) Užívat drogy, například marihuanu nebo hašiš. 4) Lhát ve vlastním zájmu. 5) Rozvod. 6) Euthanasie (ukončení života nevyлéčitelně nemocného). 7) Zřeknutí se dítěte, přenechat dítě v péči státu. 8) Prostituce. 9) Vyhnout se placení jízdného ve veřejné dopravě. 10) Vynucování respektu ke kulturním odlišnostem Romů.

II. 11. Porovnání výsledků s výzkumem Mgr. Markéty Kukačkové

Markéta Kukačková pracovala ve výzkumném projektu se 40 dobrovolníky a 24 zdravotními sestrami. Její hlavní metodou byly polostrukturované individuální rozhovory a další doplňující informace zjišťovala pomocí dotazníkového šetření a koláče radosti a energie. Z diplomové práce Markéty Kukačkové vyplývají motivy u zájemců o dobrovolnickou práci v Dětském centru tyto: a) nejčastější motivy: touha dělat něco smysluplného, užitečného; chuť pomáhat druhým, pomáhat tam, kde je to potřeba; b) časté motivy: láska a pozitivní vztah k dětem, odtud dále: mateřské motivy – některé ženy nemají vlastní dítě nebo jejich děti jsou již odrostlé a vnoučata zatím nemají; dobré zkušenosti z vlastní rodiny – snaha předat tyto zkušenosti dál; špatné zkušenosti z vlastní rodiny a soucítění s dětmi bez rodin; touha po návratu do dětského světa, c) další časté motivy: touha po nové zkušenosti; profesní zájem, vyzkoušení si práce s touto věkovou skupinou; d) ostatní motivy: snaha podpořit dobrý nápad a přispět tak k jeho šíření; ulehčení sestrám v kojeneckém ústavu – zlepšení personální situace; spokojenost a vyrovnanost ve vlastním životě, snaha přenést na dítě, vlastní elán a radost ze života tam, kde je to potřeba; touha být pro někoho důležitý; změna všedního stereotypu; snaha pomoci dětem konkrétním způsobem nikoliv finančně; něco dát, něco dostat zpět, vzájemné obohacení; dozvědět se něco sama o sobě, zjistit, zda jsem schopna zvládnout případné problémy; vědomí, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život; zvědavost; učení se něčemu novému, lítost (Kukačková 2007).

Ve své bakalářské práci jsem věnovala první otázku dotazníků hledání motivací u dobrovolníků, kde se podařilo zjistit, které motivace u dobrovolníků převažují. Podle výsledků ratingu se potvrdila jako jedna z hlavních motivací: 1) láska a pozitivní vztah k dětem (v mém dotazníku jako „těší mě kontakt s malými dětmi“); 2) chuť pomáhat tam, kde

je to potřeba (pocit, že dělám něco užitečného); 3) pocit dělat něco užitečného (mám pocit, že dělám něco užitečného).

Rating ukazuje nižší motivaci u těchto tvrzení: 1) dozvídám se skrze děti něco i o sobě; 2) cítím se v životě šťastný(á) a chci předat své štěstí dál; 3) jsem pro někoho prospěšný (á); 4) chci ulehčit personální situaci zdravotním sestřám v kojeneckém ústavu; 5) těší mě, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život; 6) je mi dětí líto, proto chci pomáhat.

Z dalších odpovědí a hodnot ratingu vyplývá, že pro dobrovolníky není zcela specifické: 1) chci předat své zkušenosti z mé rodiny centru pro péči o děti; 2) jsem pro někoho důležitý; 3) je to pro mě příjemná změna stereotypu; 4) protože mi kontakt s dětmi pomáhá proti osamělosti; 5) vracím se rád(a) do časného dětství; 6) prověřuji si svoji schopnost zvládnout výchovné problémy malých dětí; 7) dozvěděla jsem se o projektu od přátel a chtěl(a) jsem si to také zkusit; 8) protože si chci doplnit svoji budoucí praxi ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič). Tyto motivace se spíše objevují u specifických skupin jedinců. Doplnění praxe se projevuje u mladších a studujících dobrovolnic. Pocit osamělosti naopak potvrzuje rozdělení výsledků do podsouboru podle věku, kde se projevila vyšší motivace kontaktu s dětmi proti osamělosti.

Výsledky mého výzkumu potvrzují výsledky výzkumu Markéty Kukačkové a dále motivaci specifikují podle škálování, které umožňuje subjektivní posouzení od nejvíce po nejméně motivující zkušenosti. Z mého výzkumu dále vyplývá rozložení nejčastějších motivací podle dalších kritérií, např. věk nebo zda ženy pečují či nepečují o vlastní děti ve své domácnosti.

II.12. Shrnutí výsledků výzkumu

První otázka zkoumající motivaci dobrovolníků o.s. Malíček se shoduje výsledky výzkumu Markéty Kukačkové, která prováděla v období v dubnu 2004 až prosinci 2006. S využitím dotazníkového šetření zpracovaného škálováním se ukázal poměr motivací, které převládají u dobrovolníků a které naopak se projevují u specifických osob nebo menších skupin.

Poměrně často se objevují motivace u dobrovolníků: 1) těší mě kontakt s malými dětmi; 2) mám pocit, že dělám něco užitečného; 3) mám chuť někomu pomáhat konkrétně, tam, kde je to potřeba.

Dále se objevují motivace: 1) dozvídám se skrze děti něco i o sobě; 2) cítím se v životě šťastný(á) a chci předat své štěstí dál; 3) jsem pro někoho prospěšný (á); 4) chci ulehčit personální situaci zdravotním sestřám v kojeneckém ústavu; 5) těší mě, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život; 6) je mi dětí líto, proto chci pomáhat.

Méně zřetelné a spíše méně časté jsou tyto motivace: 1) chci předat své zkušenosti z mé rodiny centru pro péči o děti; 2) jsem pro někoho důležitý; 3) je to pro mě příjemná změna stereotypu.

Pro celý soubor rating ukazuje, že mezi motivace nepatří: 1) protože mi kontakt s dětmi pomáhá proti osamělosti; 2) vracím se rád(a) do časného dětství; 3) prověřuji si svoji schopnost zvládnout výchovné problémy malých dětí; 4) dozvěděla jsem se o projektu od přátel a chtěl(a) jsem si to také zkusit; 5) protože si chci doplnit svoji budoucí praxi ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič).

Nejmarkantnějším poznávacím znamením je rodinná struktura dobrovolníků v dětství. Nejvíce, 30 dobrovolníků z celkového počtu, uvádí, že vyrůstali v úplné rodině s vlastními rodiči. Odtud se odvíjí také nejvýznamnější osobnosti v životě dobrovolníků. Jen dva respondenti neuvedli své příbuzné. Pro ostatní se nejčastěji objevují sourozenci, dále děti, matka, manžel a otec. Následuje výčet příbuzných. Dobrovolníci zmiňují také přátele, kolegy z práce, pastora či duchovního vůdce i dobré spisovatele. Nejedná se o osoby, které by se snažily o nápravu dětství v kojeneckých ústavech. Jedná se o osoby, které nezažily kojenecké ústavy.

Potvrdil se předpoklad jiných hodnotových struktur u žen, které patří do skupiny mladší 39 let oproti skupině starších žen. Projevují se zde životní zkušenosti, kdy se například u starších žen opakuje, že na jejich utváření názorů, postojů a hodnot měli vliv učitelé, ovlivnily je nemoci či úmrtí v rodině. Navíc odpovídají, že i ony samy měly vliv na utváření svých názorů a postojů. Také je ovlivnily nemoci či úmrtí v rodině. Nepochybně se zde promítají také generační rozdíly.

Porovnávání hodnotových struktur mezi ženami pečujícími o děti a ženami bez dětí ukazují na homogenní skupinu, kde jsou hodnoty často stejné a liší se jen nepatrně. Z výsledků vyplývá, že motivace a hodnoty obou skupin jsou velmi podobné a do Dětského centra je vedou podobné či stejné motivace.

Závěrem se pokusím charakterizovat dobrovolnici ze mého souboru, který jsem zkoumala. Průměrná dobrovolnice o.s. Malíček, která dochází do Dětského centra, bývá vdaná žena ve věku 39 let, kterou těší kontakt s malými dětmi. Její hlavní motivací je chuť někomu pomáhat konkrétně, tam kde je to potřeba. Naplňuje ji pocit, že dělá něco užitečného. Nejdůležitější je pro ni rodina, kde nachází svůj hlavní zdroj vnitřního klidu, na druhém místě pak volný čas a práce. Největší význam pro tvorbu jejích názorů, postojů a hodnot vytváří její rodina a ona sama. Proto také souhlasí s tvrzením, že život má jen ten smysl, který mu sami dáme a vlastní osud si určuje sama. Stabilitu současné rodiny (jen jeden respondent uvedl, že

je rozvedený/rozvedená) nachází v dětství, protože po celou dobu dětství její rodinu tvořili oba vlastní rodiče. Dbá o duševní hygienu (umí odpočívat), má sklony k hédonismu, individualismu a má sociální citění. Homosexualitu a rozvody přijímá jako ospravedlnitelné věci. Menší pochopení má pro potrat a euthanasii. Nikdy by nepožadovala státní podporu pokud by na ní neměla oprávnění, nešidí na daních. Nekrade, nelže ve vlastním zájmu a neřídí pod vlivem alkoholu. Neschvaluje vyhazování odpadků na veřejném místě a pohlavní styk pod právně povolenou věkovou hranicí. Nejvíce si cení hodnot jako je zdraví, rodina, láska, přátelství a tolerance. Mezi její nejvýznamnější osoby patří příbuzní, v popředí stojí sestra a matka, přátelé, rodiče i manžel. Dobrovolnice z největší pravděpodobností bude mít zaměstnání ekonomicky zaměřené.

Diskuze

Cílem mého výzkumu byla analýza základních hodnotových struktur a motivační systémy u dobrovolníků, kteří se věnují pravidelně dětem v kojeneckých ústavech. Porovnávala jsem stejnou specifickou skupinu současných dobrovolníků o.s. Malíček s dobrovolníky, kteří poskytli rozhovory v dubnu 2004 až prosinci 2006.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 38 osob, z toho jeden muž. Dotazovaní dobrovolníci jsou ve věku od 16,5 do 66 let. Nejčastěji se objevují ženaté/vdané osoby, početná je také skupina svobodných. Největší procentuální zastoupení má zaměstnání s ekonomickým zaměřením, o něco méně pak sociálně zaměřená zaměstnání, studenti a důchodci. V souboru převažují osoby, jejichž nejvyšší ukončené vzdělání je středoškolské s maturitou.

Mezi hlavní otázky výzkumu patřily: „Jak se liší osobnostní hodnotový systém u dobrovolníků z o.s. Malíček mezi dobrovolníky, kteří mají vlastní děti a u bezdětných dobrovolníků?“ a „Jakou roli hraje věk na hodnotový systém u dobrovolníků z o.s. Malíček?“

Nabízí se další srovnání s výsledky výzkumů Ing. Libora Prudkého, který pravidelně každý rok zpracovává hodnotové struktury celé populace. Totožné otázky použité v mém výzkumu umožňují přesné srovnání hodnotové orientace souboru při případném rozšíření souboru. Dále je možné pokračovat ve výzkumu, protože nashromážděná data nabízejí další možnosti pro srovnání. Ve II. oddílu připadají v úvahu další kategorizace podle pořadí mezi sourozenci, podle počtu vlastních dětí, podle zkušeností s dobrovolnickými programy, podle druhu zaměstnání, podle počtu sourozenců, podle počtu členů v domácnosti a podle významných osob v životě.

Zkusila jsem porovnat vztah podle věku a toho, zda pečují či nepečují o vlastní děti. Tabulka číslo 1 ukazuje, že dvě nejpočetnější skupiny představuje ženy, které buď nemají vlastní děti a jsou mladší 39 let, nebo jsou starší než 39 let a mají vlastní děti, pravděpodobně většinou již odrostlé. Obě skupiny spojuje domácnost bez malých dětí a možného pocitu osamělosti. Předpoklad, že se hodnotové struktury podsouborů budou lišit, se tímto poznatkem zvyšuje.

Výsledky mého šetření, potvrzují předpoklad, že mladší ženy do 39 let mají jiné hodnotové struktury než ženy starší. Projevují se zde životní zkušenosti, které formují hodnoty. Porovnání souboru žen bez dětí a s vlastními dětmi naopak vyvrací domněnku, že měly mít jiné hodnotové systémy, naopak se zde prokazuje homogenita skupiny. Odpovědi podsouborů se liší minimálně.

Bližší rozbor dat byl zkoumán za prvé vytvořením podsouborů podle II. oddílu v dotazníkovém šetření a to podle věku a podle toho, jestli dobrovolníci pečují o vlastní děti. Za druhé se bližší rozbor dat srovnával s výzkumem, který provedla Markéta Kukačková. Externí validita se v této souvislosti nezkoumá. Jedná se pouze o orientační výzkum; soubor dotazovaných se vybírá na základě dobrovolnosti. O kontrolní skupině se v této souvislosti neuvažuje. Možnost vytváření kontrolní skupiny pro exaktní experimentální projekt není v možnostech bakalářské práce (jiná dobrovolnická organizace a jinak definovaný soubor osob).

Pokud by měl být můj dotazník znovu použit, poopravila bych znění otázky číslo dvě ve II. oddílu. Původní otázka: „Můžete mi říci, kde nacházíte zdroje Vašeho vnitřního klidu, kde nacházíte pohodu, klid, jistotu? (Zakroužkujte jednu z předepsaných možností odpovědi.)“

Někteří respondenti odpovídali zakroužkováním několika odpovědí. Domnívám se, že by dotazovaným pomohlo lépe pochopit zadání: „Můžete mi říci, kde nacházíte zdroj Vašeho vnitřního klidu, kde nacházíte pohodu, klid, jistotu? (Zakroužkujte jednu z předepsaných možností odpovědi.)“

Za druhé by bylo lepší specifikovat u otázky číslo 8 tvrzení s: „Každodenní užívání alkoholu.“ Některé dobrovolnice vpisovaly své návrhy do dotazníků. Navrhovaly specifikaci jako víno, pivo či tvrdý alkohol, popřípadě se u tvrzení objevovaly otazníky.

Třetí komplikací může být u otázky číslo 4 hodnocení tvrzení „v mých očích neslouží život žádnému zvláštnímu účelu“, které obsahuje negaci a může být pro někoho komplikovanější jej pochopit. Dobrovolnice také často váhaly nad otázkou: Máte biologické překážky k tomu mít dítě: ANO/NE. Doplnila bych ještě odpověď : NEVÍM.

Komplikace při vyplňování dotazníku se objevily většinou u žen starších 39 let. Například neodpověděly či odpověděly několika možnostmi, když měly vybrat jen jednu.

V budoucnosti by bylo užitečné soubor rozšířit, pokud by to bylo možné, tak i o mužské dobrovolníky. V mém výzkum je bohužel jen jeden respondent mužského pohlaví, jeho data jsem použila ve vyhodnocování celého souboru.

Závěr

První otázka zkoumající motivaci dobrovolníků o.s. Malíček potvrzuje výsledky výzkumu Markéty Kukačkové, který prováděla v období v dubnu 2004 až prosinci 2006. Pomocí škálování se ukázal poměr motivací, které převládají u dobrovolníků a které se naopak projevují u specifických osob nebo menších skupin.

Nejmarkantnějším poznávacím znamením je rodinná struktura dobrovolníků v dětství. Nejvíce, 30 dobrovolníků z celkového počtu, uvádí, že vyrůstali v úplné rodině s vlastními rodiči. Odtud se odvíjí také nejvýznamnější osobnosti v životě dobrovolníků. Jen dva respondenti neuvedli své příbuzné. Pro ostatní se nejčastěji objevují sourozenci, dále děti, matka, manžel a otec. Následuje výčet příbuzných. Dobrovolníci zmiňují také přátele, kolegy z práce, pastora či duchovního vůdce i dobré spisovatele.

Potvrdil se předpoklad jiných hodnotových struktur u žen, které patří do skupiny mladší 39 let oproti skupině starších žen. Projevují se zde životní zkušenosti, kdy se například u starších žen opakuje, že na jejich utváření názorů, postojů a hodnot měli vliv učitelé, ovlivnily je nemoci či úmrtí v rodině. Navíc odpovídají, že i ony samy měly vliv na utváření svých názorů a postojů. Nepochybně se zde promítají také generační rozdíly.

Porovnávání hodnotových struktur mezi ženami pečujícími o děti a ženami bez dětí ukazují na homogenní skupinu, kde jsou hodnoty často stejné a liší se jen nepatrně. Z výsledků vyplývá, že motivace a hodnoty obou skupin jsou velmi podobné a do Dětského centra je vedou podobné či stejné motivace, kde se náboženské motivace objevují jen výjimečně a mezi hodnotami se často objevují etické laické hodnoty.

Seznam literatury

- Břicháček V., *Úvod do psychologického škálování*, Psychologické a didaktické testy, n.p., Bratislava 1978
- Hartl P., Hartlová H., *Psychologický slovník*, Portál, Praha 2004
- Hendl J., *Kvalitativní výzkum, Základní metody a aplikace*, Portál, Praha 2005
- Hendl J., *Přehled statistických metod zpracování dat, Analýza a metaanalýza dat*, Portál 2006
- Homola M., *Motivace lidského chování*, SPN Praha 1972
- Ferjenčík J., *Úvod do metod psychologického výzkumu*, Portál, Praha 2000
- Frič P., *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR. Praha*, Agnes, 2001
- Grossmann K.E., Grossmann K., 6. kapitola - *Attachment quality as an organizer of emotional and behavioral responses in longitudinal perspective in Parkes C.M. Attachment Across the Life Cycle*, Routledge, 1991
- Jeřábek H., *Úvod do sociologického výzkumu*, Karolinum Praha 1993
- Kukačková M., *Dobrovolnictví jako možnost doplnění profesijní činnosti zdravotních sester v kojeneckých ústavech a dětských domovech pro děti do tří let – Diplomová práce*, Katedra psychologie FF UK Praha, 2007
- Langmajer J., Matějček Z., *Psychická deprivace v dětství*, Státní zdravotnické nakladatelství, n.p., Praha 1, 1963
- Nakonečný M., *Motivace lidského chování*, Academia, Praha 1996
- Pergler P. a kolektiv, *Vybrané techniky sociologického výzkumu*, Nakladatelství Svoboda 1969; III. kapitola *Škálování – Zdeněk Šafář*
- Prudký L., *Hodnotový portrét evropských zemí. Srovnávací analýza s použitím přístupu Shaloma Schwartze*. CESES FSV UK, Praha 2007
- Prudký L., *Přístupy k sociologickému empirickému zkoumání hodnot*, CESES FSV UK, Praha 2007
- Prudký L., *Jak dopadl výzkum hodnotových struktur studentů prvních ročníků FHS UK? Jsou to hédonisté!*, Lidé města 2/2005-16
- Řeháková B., *Měření hodnotových orientací metodou hodnotových portrétů S.H. Swarze*, Sociologický časopis, č. 1, 2006
- Smékal V., *Pozvání do psychologie osobnosti, Člověk v zrcadle vědomí a jednání*, Barrister&Principal 2002
- Tošner J., Sozanská O., *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, Portál, Praha 2002
- Vágnerová M., *Vývojová psychologie – Dětství, dospělost, stáří*, Portál, Praha 2000

Van der Horst F.C.P., Van der Veer R., Loneliness in Infancy: Harry Harlow, John Bowlby and Issues of Separation, Integrative Psychological and Behavioral Science – December 2008, Springer.com

(<http://www.springerlink.com/content/e64677307117k276/fulltext.pdf> ze dne 16.5.2009)

Vitoušová, P. *Motivace pro práci v neziskovém sektoru*. Závěrečná práce kurzu Řízení neziskových organizací. Praha, Agnes, 1998.

Vymětal, J. *Lékařská psychologie*, Praha Portál 2003

Internetové stránky

www.dobrovolnik.cz – ze dne 13.5. 2009 (<http://www.dobrovolnik.cz/clanky/?x=2014378>)

www.ftn.cz – ze dne 16.5. 2009 (<http://www.ftn.cz/pacientum-a-verejnosti/oddeleni-a-kliniky/kojenecky-ustav-detske-centrum-pri-ftn/>)

www.ku-kyjov.cz – ze dne 16.5. 2009 (<http://www.ku-kyjov.cz/main.htm> a <http://www.ku-kyjov.cz/psycholog.htm>)

Příloha číslo I. – Dotazník pro dobrovolníky

Dotazník pro dobrovolníky z občanského sdružení Malíček

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník se zajímá o problematiku hodnot a motivaci dobrovolníků, kteří pravidelně pomáhají při péči o děti v Dětském centru při Fakultní Thomayerově nemocnici. Dotazník je součástí mé bakalářské práce na Fakultě humanitních studií UK v Praze, ve které bych chtěla analyzovat hodnoty a motivaci dobrovolníků, pomáhajících Dětském centru při Fakultní Thomayerově nemocnici v Praze. Dotazník je anonymní a všechna data budou po zpracování uložena v archivu FHS UK a u mne. Odpovídejte prosím pravdivě a co nejpřesněji. Vaše odpovědi budou sloužit k zlepšení péče o děti v Dětském centru Thomayerově nemocnici a případně i v instruktážích pro Vaše následníky. Zároveň budou předmětem rozboru v Dětském centru či případně v dalších analogických centrech.

Děkuji za Vaši spolupráci.

Lucie Poštolková

Studentka Fakulty humanitních studií UK

I. 1) Co Vás přivedlo k tomu, že chodíte pomáhat do Dětského centra jako dobrovolník/dobrovolnice?

(V následující tabulce je uvedeno 20 tvrzení. Máte k dispozici pět stupňů: 1 = s výrokem naprosto souhlasím; 5 = s výrokem naprosto nesouhlasím; ostatní tři stupně leží mezitím.)

	1.	2.	3.	4.	5.
1. Těší mě kontakt s malými dětmi.					
2. Mám pocit, že dělám něco užitečného.					
3. Mám chuť někomu pomáhat konkrétně tam, kde je potřeba.					
4. Chci předat dál své zkušenosti z mé rodiny centru pro péči o děti.					
5. Protože mi kontakt s dětmi pomáhá proti osamělosti.					
6. Vracím se rád(a) do časného dětství.					
7. Jsem pro někoho důležitý(á).					
8. Prověřuji si svoji schopnost zvládnout výchovné problémy malých dětí.					
9. Podporuji dobrý nápad o.s. Malíček.					
10. Dozvídám se skrze děti něco i o sobě.					
11. Dozvěděl(a) jsem se o projektu od přátel a chtěl(a) jsem si to také zkusit.					
12. Protože si chci doplnit svoji budoucí praxi ke vzdělání (učitelskému, zdravotnímu, jako rodič).					
13. Protože mi chybí děti (vnoučata, mám odrostlé děti, nemám vlastní děti, nemohu mít děti).					
14. Cítím se v životě šťastný(á) a chci předat své štěstí dál.					
15. Jsem pro někoho prospěšný.					
16. Chci ulehčit personální situaci zdravotním sestřám v kojeneckém ústavu.					
17. Je to pro mě příjemná změna stereotypu.					
18. Těší mě, že mohu pozitivně ovlivnit něčí život.					
19. Je mi dětí líto, proto chci pomáhat.					

2) Prosím, posuďte každou skutečnost, jak je ve Vašem životě důležitá?

(Zakroužkujte v každém řádku příslušné číslo podle míry důležitosti ve Vašem životě. Platí, že 1 = velmi důležitá; 2 = dost důležitá; 3 = ne příliš důležitá; 4 = vůbec nedůležitá)

a. Práce	1	2	3	4
b. Rodina	1	2	3	4
c. Přátelé a známí	1	2	3	4
d. Volný čas	1	2	3	4
e. Politika	1	2	3	4
f. Náboženství	1	2	3	4

3) Můžete mi říci, kde nacházíte zdroje Vašeho vnitřního klidu, kde nacházíte pohodu, klid, jistotu? (Zakroužkujte jednu z předepsaných možností odpovědí.)

- a. Doma s rodinou
- b. Při práci
- c. Na dovolené, při sportování
- d. S přáteli
- e. V kostele
- f. Při rozjímání o víře
- g. Sám bez lidí
- h. Při zábavě
- i. Ve vztahu s partnerem/partnerkou
- j. Při pomoci jiným, při práci pro veřejné účely
- k. Při nakupování
- l. Nemám žádný takový zdroj klidu
- m. Jinde, jinak, jak:

4) Pro tvorbu Vašich názorů, postojů a hodnot měly ve Vašem dosavadním životě nepochybně význam různé okolnosti. Mohl/a byste se pokusit zhodnotit jejich váhu?

(Vyberte odpovědi v každém řádku. Plat, že: 1 = rozhodující význam; 2 = neopominutelný význam; 3 = malý význam)

	1	2	3
4.1 Moje rodina			
4.2 Mí spolužáci			
4.3 Mí učitelé			
4.4 Mí přátelé			
4.5 Četba, umění, kultura			
4.6 Televize, rozhlas			
4.7 Politické události			
4.8 Moje zájmová aktivita			
4.9 Moje lásky			
4.10 Já sám / sama			
4.11 Něco jiného, co:			

5) Lidé často uvažují o životě rozdílně. Uveďte prosím ke každé z následujících výpovědí, zda s ní. 1 = naprosto souhlasíte; 2 = spíše nesouhlasíte; 3 = částečně nesouhlasíte, částečně souhlasíte; 4 = spíše nesouhlasíte; 5 = naprosto nesouhlasíte; 9 = nevím.

	1	2	3	4	5	9
a. Člověk může sotva co změnit na průběhu vlastního života						
b. Život má pro mě smysl, protože existuje Bůh						
c. V mých očích neslouží život žádnému zvláštnímu účelu						
d. Život má jen ten smysl, který mu sami dáme						
e. Určujeme si sami náš vlastní osud						

6) Během svého dětství jste pobýval/a v rodině, kterou tvořili
(Vyberte jednu z možností)

1. po celou dobu oba vlastní rodiče
2. po většinu této doby oba vlastní rodiče
3. po většinu doby oba rodiče, a z nich byl ale jen jeden vlastní
4. převážně jen jeden z rodičů
5. převážně či po celou dobu bez rodičů
6. jiná situace, jaká:

7) Jaký je Váš názor na následující výroky?

(Vyberte jednu odpověď v každém řádku. Máte k dispozici pět stupňů: 1 = s výrokem naprosto souhlasím; 5 = s výrokem naprosto nesouhlasím; ostatní tři stupně leží mezitím. 9 = nevím.)

	1	2	3	4	5	9
a. Jistota a blahobyt je to důležitější než svoboda						
b. Život si musíme udělat tak příjemný, jak je to možné						
c. Každý musí své problémy řešit sám						
d. Cizincům by se měla zakázat veškerá politická činnost						
e. Rozdíly o příjmech by se měly zmenšit						
f. Život má smysl, protože existuje Bůh						
g. Pohoda je důležitější než úspěch v práci						
h. Rozhodující je dosáhnout cíl, jakým způsobem, to je vedlejší						
i. Nejlepší je žít v klidu, příliš nevybočovat z řady, aby se člověk nedostal do zbytečných problémů						

8) Prosím, uveďte u každého z následujících výroků, zda dané jednání (skutečnost) je vždy ospravedlnitelné, nebo není nikdy ospravedlnitelné, nebo něco mezi tím.

(Vyberte jednu odpověď v každém řádku. Použijte stupnici, kde 1 = nikdy není přijatelné; 10 = je přijatelné vždy.)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a. Požadovat státní podporu a nemít na ní oprávnění										
b. Šít na daních, když je příležitost										
c. Nasednout do auta, které patří někomu jinému, a z legrace s ním odjet										
d. Užívat drogy, např. marihuanu nebo hašiš										
e. Lhát ve vlastním zájmu										
f. Jako ženatý/vdaná mít milostný poměr										
g. Přijmout od někoho úplatek za výkon svých povinností										
h. Homosexualita										
i. Potrat										
j. Rozvod										
k. Euthanasie (ukončení života nevyлéčitelně nemocného)										
l. Sebevražda										
m. Vyhazování odpadků na veřejném místě										
n. Řízení pod vlivem alkoholu										
o. Zřeknutí se dítěte, přenechat dítě v péči státu										
p. Prostituce										
q. Pohlavní styk pod právně povolenou věkovou hranicí										
r. Vyhnout se placení jízdného ve veřejné dopravě										
s. Každodenní užívání alkoholu										
t. Domácí násilí										
u. Z násilnění										
v. Národnostní či etnická nesnášenlivost										
w. Vítězit nad jinými lidmi za každou cenu										
x. Vynucování respektu ke kulturním odlišnostem Romů										

II. V další části vyplňte prosím několik osobních informací.

Váš věk: .....

Pohlaví: ŽENA / MUŽ

Rodinný stav: .....

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání: .....

Povolání: .....

Počet členů ve Vaší domácnosti:.....

Aktuální počet dětí, o které doma pečujete:.....

Věk dětí : .....

Pečujete o ně sám/sama: ANO/ NE

Máte biologické překážky k tomu mít dítě: ANO / NE

Počet Vašich sourozenců: .....

Vaše pořadí mezi sourozenci:.....

Máte z minulosti (než jste vstoupili do programu o.s. Malíček) zkušenost s výchovou dětí ve věku 0-3 roky: ANO/NE

Pracoval jste již někdy jako dobrovolník? ANO / NE

Pokud ano, tak kde a jak dlouho?

Velice Vám děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha číslo 2. – Prohlášení o souhlasu se zpracováním dat

Prohlášení o souhlasu se zpracováním dat

Souhlasím s účastí na dotazníkovém šetření o hodnotách a motivacích dobrovolníků, kteří pomáhají v péči o děti v Dětském centru při Fakultní Thomayerově nemocnici v Praze.

.....
Datum

.....
Podpis